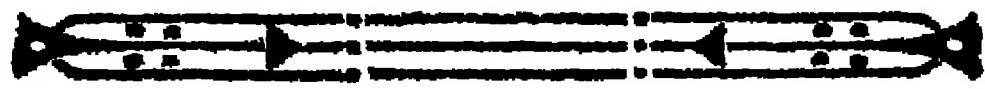

మ హా రణ్య పు రా ధి ప త్య ము.

గ్రంథ కర్త :-

కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులు

ప ద వ క్త యు D.

ప్ర కా శ కు లు :

హి త కౌ రిణీ స మా జి ము

రా జ మ హే ం ద్ర వ ర ము .

1950

శ్లోనాటికమునందు వచ్చు పాత్రములు.

సృగాలమహారాజు — నీలిగూనలోఁబడి యరణ్యరాజ్యము నంవ

దించిననక్క.

జంబుకేశ్వరశాస్త్రి — సృగాలమహారాజున కాంతరంగికమంత్రి
కుక్కుర సోమయాజులు — ఆంతరంగిక సేనాపతి.

శునకాచార్యులు,

సారమేయశ్రేష్ఠి,

భవకచయనలు

గ్రామసింహదాసు

} ఆంతరంగిక సభికులు.

వృకేశ్వరరావు పంతులు — ఆంతరంగిక న్యాయాధిపతి.

సింహ సార్వభౌముడు — ప్రధానమంత్రి.

వ్యాఘ్రేశ్వరరావు — సేనాధిపతి.

భల్లూకేంద్రుడు,

హరిణావధానులు,

శశకశాస్త్రి

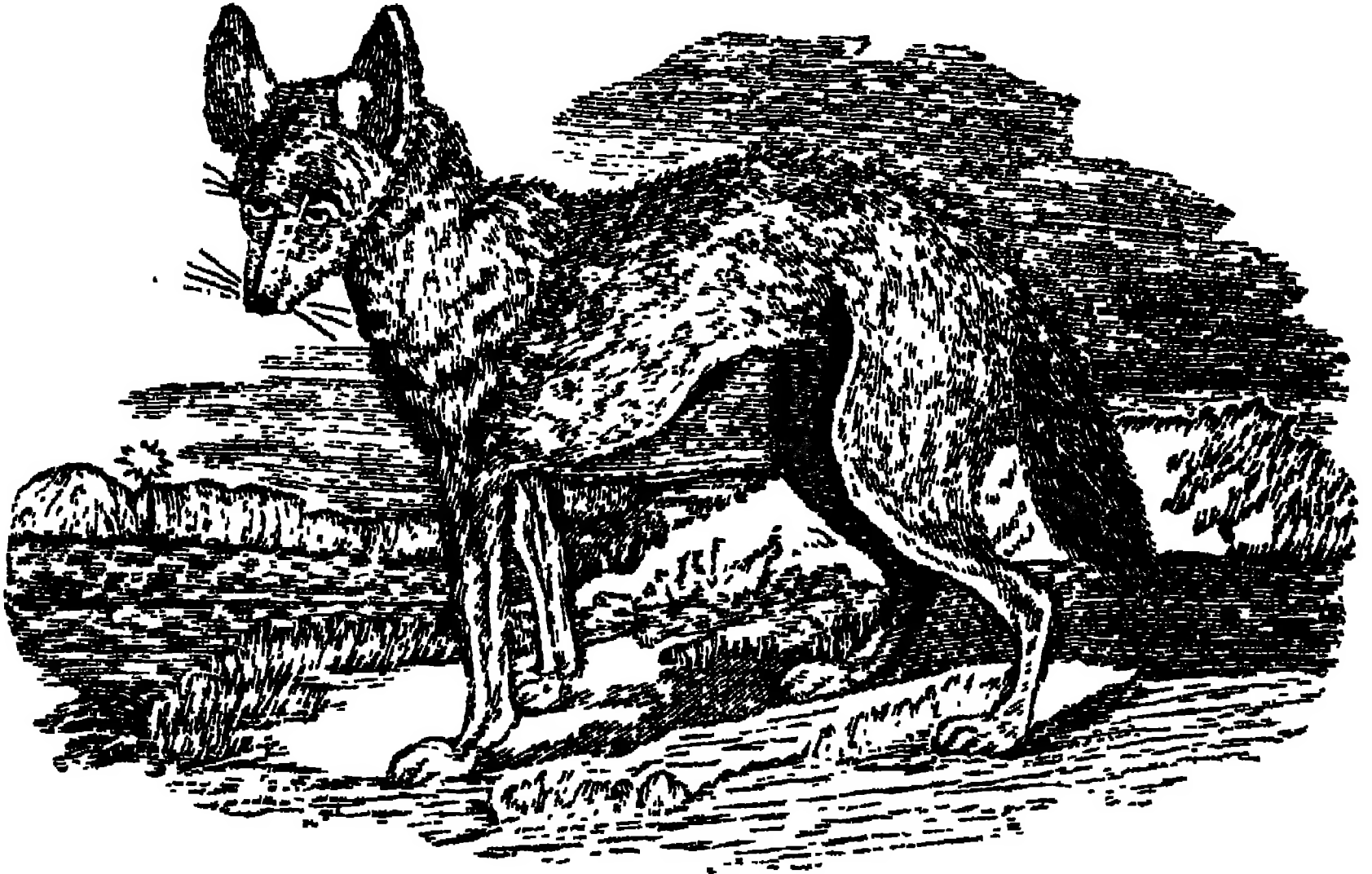
మహిషేశ్వరుడు.

} ప్రకృతిపర్ణము.

మ హా ర ణ్య పు రా ధి ప త్య ము .

రంగము: -మహారణ్యపురము.

[స్వగాలమహారాజుగారు ప్రవేశించుచున్నారు.]

స్వగాల మహారాజుగారు

స్వగా— (తనలో) అందరూ పడుకున్నారటగాదా అనికోళ్ళ గుడిసెలో యిట్టేదూరేటప్పటికి యిడిగెదానిమొగుడు నాకోసం మేలుకొని కాచివుండి కాలయముడి లామీదపడి కట్టతో చాన కొట్టినాడు. నావంటిమీద రెండుదెబ్బలుపడడంతో నావెంటవచ్చి వాకిట్లో నిలిచివున్న జంబుకేశ్వరశాస్త్రి ప్రాణాలు దక్కించుకొని వెనుకవాడు వెనుకనేపాటిపోయినాడు. ఆయిడిగె గాడిదకొడుకు కొట్టిన దెబ్బలచేత వొళ్ళంతా తేలుకుట్టినట్టు మండుతూవున్నది. వెనుకనుంచి వాడుతరుముకుని వస్తూవున్నాడనే భయంచేత పారి పోతూముందుచూడక నీలిగూవలోపడ్డాను. తెల్లవారిలేచినతరువాత యిదిరెండోగండము. ఇదంతాచీకటితప్పు చేసినందువల్ల వచ్చిన ఫలము. అయినా నేడుమహానుదినం. నాభార్యయొక్క మంగళ

నూత్రబలంచేతనూ నాతల్లికడుపు చలువచేతనూ నేడు రెండుగం
డాలు గడచి నుఖంగా బయలపడ్డాను. నీళ్ళగూనలో పడకుండా
నీలిగూనలో పడడంచేత నావంటికి విచిత్రమయిన రంగువకటికూడా
పట్టుకున్నది. ఈరంగువల్చిన మహత్వ్యంచేత యేదోవకపుపాయం
అలోచించి గ్రామాధిపత్యమో మహారణ్యాధిపత్యమో సంపాదించ
డానికి ప్రయత్నం చేయవలయును గాని వెనుక జరిగివడానికి విచా
రించకూడదు. నాపుణ్యంవల్లనూ నాబుద్ధిబలము వల్లనూ నాకీలగణ్య
గాజ్యమూ సంపాదన అయ్యేపక్షానికి నేనుకేవలం సింహాన్నే అవు
తాను, అడుగో మనజంబుకేశ్వరశాస్త్రి వస్తున్నాడు. అతనితో
కూడా అలోచింతాము.

[అప్పుడు జంబుకేశ్వరశాస్త్రి ప్రవేశించుచున్నాడు]

జంబు కేశ్వర శాస్త్రి

జంబు—(తనలో) నాన్నేహితుడు రాత్రిచచ్చినాడే అను
కున్నాను. ఇడుగో మళ్ళీ బ్రతికివచ్చినాడు. ఇఖముండయినా
రాత్రిళ్ళుబయలుదేరి యెవళ్ళగుడిసెలలోనూ దూరకుండా బుద్ధి
వచ్చేటట్లుగా యీడిగపాడు దుడ్డుకట్టపుచ్చికుని వెనుకలు విభుగ

కొట్టినాడు. (బిగ్గరగా) ఓహోహో! సృగాలమహారాజులంగారికి నమస్కారము. తెల్లవారినదాకా యెక్కడా కనపడకపోతే స్వర్గానికి విజయంచేసినా రనుకొన్నాను. మళ్ళీ బ్రతికివచ్చినారా?

సృగాల—(తనలో) వీడుస్వర్గానికి వెళ్ళుచుంటూవున్నాడు. మనవుపాయంలో స్వర్గానికి వెళ్ళడమనేదికూడా యేదయినా పెట్టవలెను. (ప్రకాశముగా) నీవన్నట్టునేనీరాత్రి స్వర్గానికి వెళ్ళవలసి నవాణ్ణికాని నేను యీలోకంలో చెయ్యవలసినగొప్పకార్యం యేదో వుండి. నీఆశీర్వచనబలంచేత బ్రతికి తల్లికడువున మళ్ళీవునర్జన్యం యెత్తినాను.

జంబు—నిస్సందేహముగా వునర్జన్యమే యెత్తినావు. వాడు రాత్రిచీకట్లో కటికకర్ర వుచ్చుకుని గొడ్డుచుబాదినట్టు బాదినప్పుడు చాకిబండమీద బట్టలువుతికినట్టు దబుకూదబుకూ దెబ్బలువినబడే టప్పటికి నావశ్యంతా రణకంపరమైతి మీదిప్రాణాలు మీదపోయినవి. అప్పుడు నేను యేలా పారిపోయినానో యేలాప్రాణాలు దక్కించుకొన్నానో నాకేహాశ్చర్యముగా వున్నది. చేదువను నిలుచుండి విన్నవాడికి నాకేయిలాగువుంటే వొళ్ళారాదెబ్బలు తిన్నవాడికి నీకు యేలాగువుండిందో. ఆదెబ్బలచేతనేకాబోలును నీవొళ్ళంతా కమిలి యీలానల్ల పడిపోయింది.

సృగా—నీవు వట్టి పిరికివాడవు. నాకాదెబ్బలువకలక్ష్యమా? ఇదివరకు లడుసాదులు వీటితాతదెబ్బలు తిన్నాను. అలవాటుచేత నావొళ్ళు గట్టిపడిపోయింది. ఈ అనుభవంచేత యీసారి రాత్రిళ్ళు చేసేపనిలో బహుజాగ్రతగా వుంటాను, వోర్వలేనివాళ్ళు యిదిపాప కార్యమంటాదుగాని సుఖం బ్రతికివుండగానే అనుభవించక పోతే యిది చచ్చినతడువాతనా అనుభవించడం? మనసుఖించూచి వోర్వలేక గిట్టనివాళ్ళు యేడుస్తూవుంటే మనం సుఖంపొంది నంతోపిమ్మట

వుండాము. నావొళ్ళు నల్లపడడం దెబ్బలచేతనేనా నీవనుకున్నావు?
కాదుకాదు. దైవం అనుగ్రహించి నామేలుకోసరమే నేను కోర
కుండానే యీసీలవర్ణం నాకనుగ్రహించినాడు. నేను దీనితోమహా
రాజును కావలెను. నాకు లక్ష్మీయెత్తుకోవలెను.

జంబు—నిన్ను మొట్టమొదటనే లక్ష్మీయెత్తుకున్నది. యిఖనీ
సహవాసం నాకక్కరలేదు. నీతోకూడా తిరుగుతూవుంటే నీదెబ్బలు
లక్ష్మీ నాకుకూడా యెత్తుకుంటుందేమో! నీకుదైవం అనుగ్రహించిన
నల్లరంగును గుఱించి నాకుకాస్త చెవుతావా వెళ్ళిపోతాను.

సృగా—తొందరపడబోకు. ఈవేషంచేత నాకు అరణ్య
రాజ్యంవస్తే నిన్ను మంత్రిని చేస్తాను. ఈరంగువల్ల నాకుమాత్రమే
కాకుండా నీకుకూడా లాభంవున్నది. ఇందులో నాకు నీసహాయం
అవశ్యంగా కావలసివున్నది.

జంబు—నాసహాయంమాట తరువాత చూచుకుందాముగాని
ముందుగా నీరంగుమాట చెప్పుదూ.

సృగా—రాత్రిచీకట్లో దెబ్బలుతిని పరుగెత్తుతూ తొందరలో
కళ్ళుకనపడక ఘోషోరీవారి నీలిగూనలో తల్లకిందుగాపడి మునిగి
పోయినాను. అయితే నాలదృష్టంచేత గూనలో నీలిరసమునిండాలేక
అడుగునమాత్రమే ఉండడంచేత వొళ్ళంతాతడిసినా వెంటనేలేచి
పయికిరావడానికి ప్రయత్నంచేసినానుగాని ఆగూన నుయ్యిలాగు
లోతుగా వుండడంచేత పయికిరాలేక తెల్లవారినదాకా దానిలోనే
జాగారంచేసినాను. నిన్నటిరాత్రి యేకాదశిగనుక యేకాదశినాడు
జాగారంచేసినఫలం వూరికేపోదు.

జంబు—అవును వూరికేపోదు. రాత్రియేకాదశి గనుకనే
యీడిగవాడుకూడా రామభజన చేసుకుంటూ మేలుకుని వున్నాడు.
అక్కడ యేకాదశిఫలం నీప్రతిఅవయవానికిన్నీ కలిగిందికదా!

ఇక్కడకూడా నీలిగూనలకు కావలివుండేగుడిసెలో వెనుక నీవుమారి పోయిన పగ మనస్సులో పెట్టుకొని జాగారఫలంచావకొట్టలేదుగదా?

సృగా—ఆమాత్రం తప్పించుకోవడానికి నాదగ్గరవుపాయం లేదనుకున్నావా యేమిటి? నేనుచేసే దార్జన్యాలకు నావుపాయాల చేతనే తప్పించుకుని వస్తూ కులంవారిలో పెద్దగా వేషం వేసుకుని తిరుగుతూవున్నాను. నీవుచూచినంతవరకు నాకుమల్లె వేషాలు వేసే వాడున్ను మాయలు చేసేవాడున్ను వుపాయాలు పన్నేవాడున్ను మరియెవరయినా నీకంటికి కనపడ్డారేమో చెప్పు.

జంబు—మీరు చెప్పినమాట సత్యమేకాని రాత్రి నీలిగూనలో నుంచి యెట్లా తప్పించుకున్నారో సెలవియ్యండి.

సృగా—వెనుకచేసిన ద్రోహానికి కావలివాడువస్తే చంపి వేస్తాడని తెలుసుకుని నేనుముందుగా వాడువచ్చేటప్పటికి పూసిరి బిగపట్టి కాళ్ళుగడదన్ని చచ్చివట్టగా కుండలో అడ్డముగా బడి వున్నాను. అప్పుడు వాడువచ్చిచూచి యింపాడుగక్క తనంతటనే చచ్చిందనుకుని సంతోషించి, అక్కడికీ కోపంతీరిక నన్నుపయికిలాగి వెనుక కాళ్ళురెండూ చేతపట్టుకుని గిరగిరతిప్పి చావుచుని కంచెఅవ తల గిరవాటు వేసినాడు. నేను ఆదెబ్బతో మూర్ఛపోయి తెలివి రావడంతోనే మళ్ళీ వెనుకతిరిగి చూడకుండా పారిపోయివచ్చినాను.

జంబు—నీవు మహా అదృష్టమంతుడవు.

సృగా—నాఅదృష్టం యిప్పుడు బ్రతకడంలోలేదు: ముందు రాజ్యాధిపత్యం సంపాదించుకోవడంలో వున్నది. దీనిలో నీసహాయం తప్పకుండా కావలెను. నాకురాజ్యం రావడంతోనే నిన్నుతప్పకుండా నామంత్రిని చేసుకుంటాను. నన్నురాత్రి దేవతలు స్వర్గలోకానికి తీసుకునివెళ్ళి నరుస్త మృగరాజ్యానికి నన్ను అభిషేకంచేసి ఈ నీల

వర్ణం అనుగ్రహించినారని నీవు మృగాలన్నిటితోనూ చెప్పి నమ్మించి వాటిని నన్ను కొలిచేటట్టు చెయ్యవలెను.

జంబు—ఈమాట నేను చెప్పగానే సింహాలూ మొదలయిన వారందరూ నమ్ముతారా? నక్కయెక్కడ! దేవనోకం యెక్కడ! అని నన్ను క్షేపించరా?

సృగా—అదంతా నీకెందుకు? నేను చెప్పినట్టుచేస్తూ, నీవు యీమాట వాటిచెవులోవేస్తే తరువాత పనిఅంతా నేనేచేస్తాను. ఇప్పుడు నేనే స్వయంగా వెళ్ళి యీ పని అంతా నేనేచేస్తానుగాని నాగౌరవానికి లోపం వస్తుందని వకటి వొళ్ళంతా నొప్పులుగా వుండడంచేత వకటి సంశయిస్తూవున్నాను.

జంబు—ఈమాటలు చెపితే సింహాదులు నన్ను చంపివేస్తే వేమోనని నాకుభయంగా వున్నది.

సృగా—నీకువచ్చినభయం యేమీలేదు. నీకంతభయంగా వుంటే నీవు ముందుగా మనకు బంధువులయిన కుక్కలవద్దకిన్ని తోడేళ్ళవద్దకిన్ని పోయి నేను చెప్పిన స్వర్గలోక వృత్తాంతం వాటితో చెప్పి నమ్మించి వాటిని నావద్దకు తీసుకునిరా. అదంతా నేనేచేస్తాను. నీవునిజంమాత్రం యెవరితోనూ చెప్పకూడదునుమా. చెపితే నీ మంత్రిత్వం పోతుంది జాగ్రత.

జంబు—నేను ఆలాగుచేస్తాను.

[అని యిద్దఱును నిష్క్రమించుచున్నాడు]

౨. రంగము—మహారణ్యపురము

[జంబు కేశ్వర శాస్త్రి గారును, కుర్కుర సోమయాజులు గారును, శున కాచాద్యుల వారును, సారమేయశ్రేష్ఠి గారును, భషక చయనులుగారును, గ్రామసింహ దాసుగారును, వృకేశ్వర రావు పంతులుగారును ప్రవేశించుచున్నాడు]

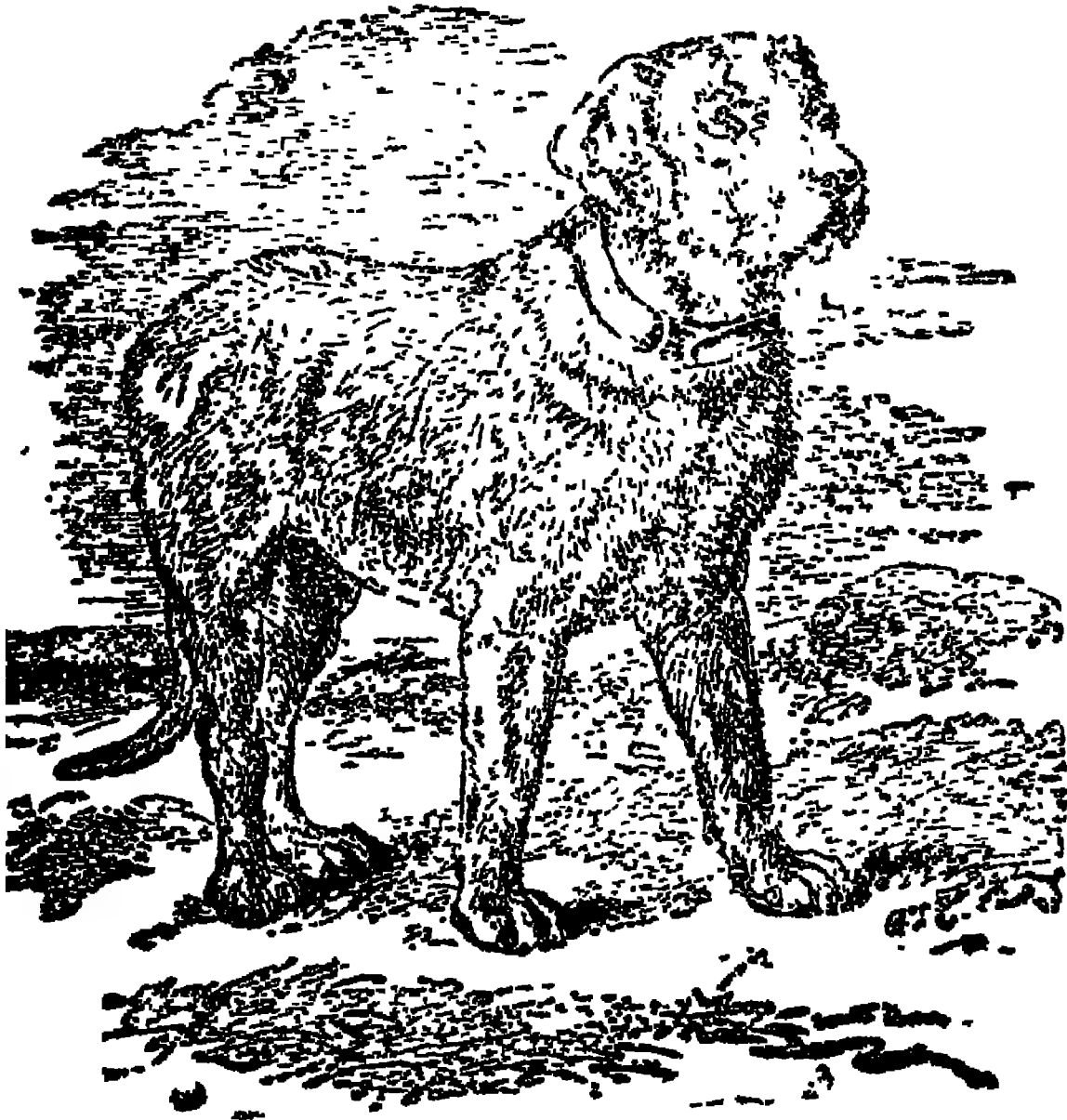
జంబు—ఓమృగకుల సార్వభౌములారా! నిన్నటిరాత్రి వక వింత జరిగినది విన్నాడు కాదుగదా?

కుర్కు—ఏమివింత? నీవునీయజమా నులయిన సృగాల మహారాజుగారువున్న చోట అన్నీ వింతలే. నీవు నీయజమానుడూ మళ్ళీ యేకోళ్ల గుడిసెలోనైనా కూర్చుని రాత్రి దెబ్బలుతిపలేదుగదా? యివే రాత్రిజరిగేవింతలు. నీయజమానుడు మొన్న పట్టపగలు పల్లెవాళ్ల యింట్లోదూరి మొగవాళ్ళంతా కొట్టజచ్చేటప్పటికి ప్రాణాలు దక్కించుకుని పారిపోయినాడట.

జంబు—రాత్రి జరిగింది యింకా మోస్తరు వింత కాదు. రాత్రి మససృగాల మహారాజుగారిని దేవతలు స్వర్గానికి తీసుకుని వెళ్లి నాడు.

శున—అలాగయితే నేటితో పీడ విడుగడ అయింది. యింటింటికీ తిరిగి తిల్లు తినడమూ, దెబ్బలు పడడమూ, మాయలు పన్ని తప్పించుకుంటూ వుండడమూ, అందరినీ మోసంచేస్తూ వుండడమూ, అన్నీ నేటితో మూలపడ్డవి. పాపా! అతను అతాత్తుగా చావడంచూస్తే యెవళ్ళయినా చితక పొడవడంచేత చచ్చినాడనుకుంటాను. చీకటి తప్పుచేసేవాళ్ల కందరికీ సాధారణంగా యిటువంటి మర్మరణమే సంభవిస్తుంది.

జంబు—మీరంతా భ్రమపడుతూవున్నారు. నాయజమానుడు చావలేదు. అతడు నిన్నరాత్రి నిజంగానే బొందెతో స్వర్గానికి వెళ్ళి తిరిగివచ్చినాడు—అతన్నీ—

శునకాచార్యులవాడు

శున—చాలు! ఈపాటి నీమాటలుచాలించు ఇవన్నీ సక్కటక్కులు. సక్క యెక్కడ! స్వర్గలోకం యెక్కడ! స్వర్గానికి వెళ్ళిన వాడు మళ్ళీవచ్చినారంటే యెవరు నమ్ముతాడు? నీమాటలకర్థము నీయజమాను డెక్కడనో చావదెబ్బలుతిని చచ్చినవాడే మళ్ళీబ్రతికి వచ్చినాడని కాబోలును!

జంబు—కాదు కాదు. స్వర్గాన్నుంచి వచ్చినతరువాత నాయజమానుణ్ణి నేను ప్రత్యక్షంగా చూచి మాట్లాడినచ్చినాను. అతనికి దేవతలు విచిత్రమయినవర్ణం దయచేసినారు. నేనుకళ్ళారా చూచిన తరువాత యెలా నమ్మకుండావుంటాను?

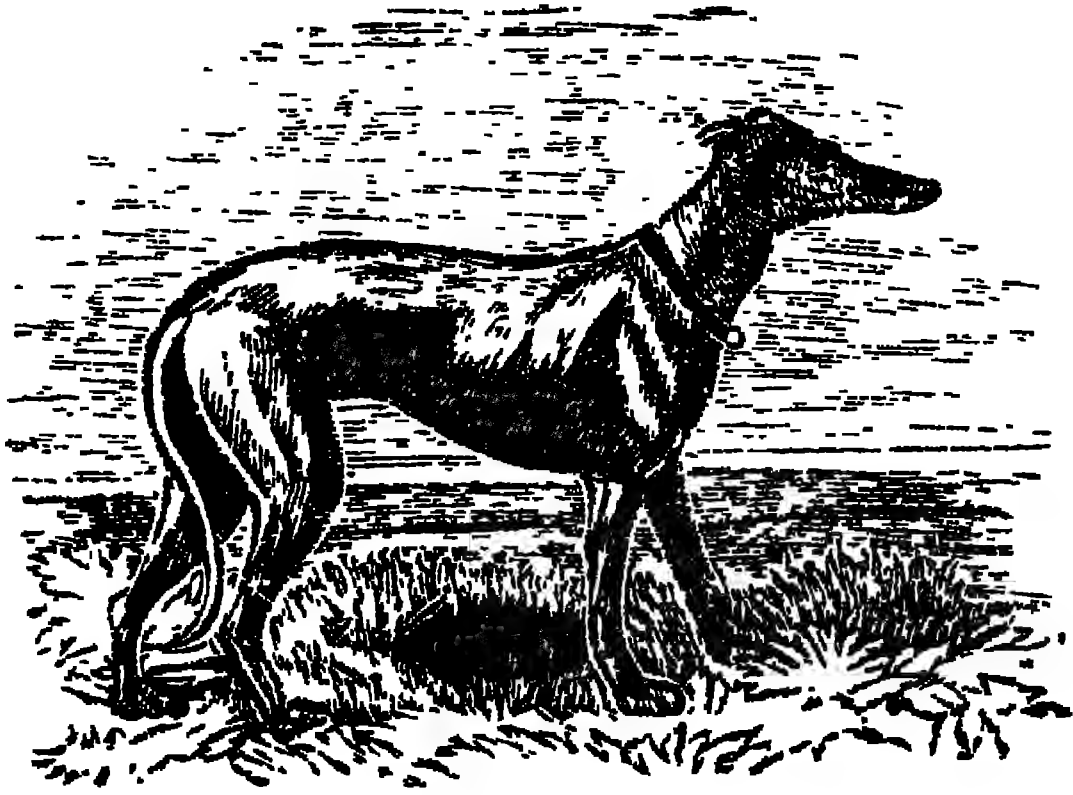
శున—అదంతా యవరినోను నుంజెయ్యజానికి వేసివేచది, నీ యజమానుడు తలలుమార్చేవాడు. నీయజమానుడితో నేను మాట్లాడినప్పుడల్లా యింటికి వెళ్ళిన తరువాత నాయెప్పటితలే నాకువున్నదో కొత్తదియేమైనా మార్చినాడో అని మాగుంటలోవున్న నీళ్లలో నీడచూచుకుంటాను. స్వగాలమహాగాజు కథలలో చెప్పకునే మాయలమారి మల్లయ్య వంటివాడు.

కుర్కు—అన్నా! ఆకథగోదీ మేమందరమూ వింటాము చెప్పండి.

జంబు—ఆకథ తరువాత విందుడుగాని ముందుగానాకథంతా విని నన్ను పంపి వేస్తూ.

కుర్కు—నీకథలు మాకుయెప్పుడూ వున్నవే. కాస్తనేవు తాళవచ్చును. ఆచార్లుగారూ! మీరుచెప్పవలసినకథ సెలవియ్యండి అందరమూ వినడానికి వేడుకపడుతూవున్నాము.

శునక—ఆలాగయితే మిక్కిలీ క్లుప్తంగా చెవుతానువినండి, ఒకవూళ్ళోమంచి కండవుష్టిగలవాడున్న సోమరిపోతున్న అయిన మాయలమారి మల్లయ్య అనే గొల్లవాడు వకడు వుండేవాడు. అతను సుఖంగాతిని యింట్లోకూర్చోక ప్రతివారినీ మోసంచేసి జట్టీలు తెస్తూవుండడంచేత యింట్లోవాళ్ళు వక్కరోజు తిండికి నేరు బియ్యమూ వండుకోవడానికి వక్కకుండా మాత్రంయిచ్చి యింట్లో నుంచి వాణ్ని వెళ్ళగొట్టినారు.

సారమేయ శ్రేష్ఠి గార.

సార—వాడు యెక్కడికి పోయినాడు?

శున—పూర్వోపుటే అవమానంగా పుటటుందని యెండను పడి నడిచిపోయి రెండురూములకు వకపూరుచేరి, ఆపూర్వో మొదటి వీధిలోపున్న వకయింట్లో ప్రవేశించి, ఆయింటిముసలావిడను తాను తెచ్చినబియ్య మాకుండలోవేసి అత్తీసరు పెట్టుమని బతిమాలు కొన్నాడు. ఆవిడ బియ్యం యెక్కువగావున్నవని వాటిలో పావుసేద బియ్యంతీసి తక్కినవి కుండతో అన్నంవండి తెచ్చి వడ్డించబోయే టప్పటికి వాడుసంగతి కనిపెట్టి “ఆగుఆగు” అని కేకలు వేసినాడు.

కుర్కు—తరువాత యేమిజరిగింది?

శున—ఆకేకలువిని ఆవిడ వడ్డించక మానివేసి నిలుచుండగా, ఆవిడను చూచి “అమ్మా! వడ్డించండి. నేను ఆగుమన్నది మిమ్మల్నిగాదు, మీరేమో యిందులో కొంఠెం బియ్యతీసుకున్నారని కుండచెప్పవచ్చేటప్పటికి, ఆమాత్రపు భాగ్యానికి నాతోచెప్పవలెనా అని కుండను ఆగుమన్నాను. ఈకుండకు దివ్యజ్ఞానం వున్నది. అని చెప్పెను.

జంబు—వాడు పుపదుగ్రుడుగావున్నాడే.

శున—ఆమాటలు వినగానే తనకోడలు యింట్లో బియ్యం దొంగిలించి పళ్ళు మొదలయినవి కొనుక్కోవడం చెవుతూవుంటుందని ఆకుండ యెలాగైనా సంపాదించ వలెనని బుద్ధివుట్టి ముసలిదితన వద్దవున్ననాలుగురూపాయలూ యిస్తాననిన్ని కుండను తనకు యివ్వవలసినదనిన్ని బతిమాలుకోవడాని కారంభించెను. దివ్యజ్ఞానంగల కుండను వదిలిపెట్టడానికి తనకు యిష్టంలేకపోయినా ఆవిడయందుకలిగిన అనుగ్రహంచేత కుండనుయివ్వడానికి వప్పుకున్నట్టునటించి, ఆవిడ వద్దనున్న నాలుగురూపాయలు పుచ్చుకుని కుండ నావిడకంటగట్టి తనమోసం వెంటనే తెలియకుండా వుండడానికి మాఖపాదివారం నాడు కుండను పూజచేసికర్తృపుచ్చుకుని చెప్పమనికొట్టవలసినదనిన్నీ, కుండచెవుతానని చెప్పి అప్పటినుంచీయింట్లో జరిగేసంగతులన్నీ చెవుతూ వుంటుందనిన్ని, చెప్పి నమ్మించి వాడు తనదారినిపోయెను.

జంబు—తరువాత కుండసంగతి యేమయింది?

శున—ఏమవుతుంది? మాఖపాదివారం వచ్చేవరకూ కనిపెట్టుకునివుండి పూజచేసి చెప్పచెప్పమని కుండను కొట్టేటప్పటికి కుండపగిలిపోయింది. అప్పుడామె యేడుస్తూ జరిగినమోసం కొడుకుతో చెప్పకొని అఘోరిస్తే వాడు మోసగాణ్ని వెతికిపట్టుకోవడానికి బయలుదేరినాడు.

జంబు—మాయలమారిమల్లయ్య యీలోపుగా యెవరినైనా మోసంచేసినాడా?

శున — కావలసినంతమందిని మోసంచేసినాడు. వాడికి మోసంచెయ్యడమే జీవనము. ఆముసలిదాన్ని మోసంచేసి నాలుగురూపాయలూ కాజేసి వాటితో వకగొర్రె పొట్టేలునుకొని పొదిగూరికి వెళ్ళేటప్పటికి పెద్దవర్షమువచ్చి తడిసి యేమిచెయ్యడానికే

తోచక వీధిలో వకకోమటిదుకాణంవద్ద మోడులాగున తడుస్తూ గొర్రెపోతుతోకూడ నిలువబడెను. అదిచూచి కోమటి లోపలికి రాకుండా వాసలోనిలువబడ్డపు నీకుచలిలేదా అనిఅడుగగా వాడు నమరువేస్తూవున్న గొర్రెపోతును చూపించి యిది యిట్లాచలి అంతా నమలివేస్తూవుండగా నాకు చలియెక్కడవుంటుందని చెప్పి లోపలికి పోకుండా అక్కడనే నిలవబడ్డాడు.

జంబు—ఈయంత్రకూడా మోసంచెయ్యడానికి కాబోలును!

శున—అందుకు సందేహం యేమివున్నది? ఆమాటలువిని కోమటిసెట్టికూడా భ్రమపడి విశేషం పెద్దకుటుంబంగలవాడు కావడంచేతనూ, శీతకాలంలో ప్రతియేటా ముప్పయి నలభయిరూపాయల బట్టలు కావలసివస్తూ వుండడంచేతనూ తాను యెలాగయినా ఆగొర్రెపోతును గంపాదించవలెనని వాణ్ని బతిమాలుకొని లోపలికి తీసుకొనివచ్చి మంచిమాటలుచెప్పి తుదకు పదివరహాలిచ్చి గొర్రెపోతునుకొని తానే ఘట్టివాణ్ని సంతోషించెను. మల్లయ్య వెనుకటిలాగుననే మోసం వెంటనే బయలుపడకుండా వుండడానికి వక తంశ్రంపన్ని మాఘపౌర్ణమినాడు గొర్రెను పూజచేసి చలిని మింగుమని అడిగితే తరువాత మింగుతూవుంటుందని వాడికాపూజావిధానం వ్రపదేశంచేసి సొమ్మువుచ్చుకుని, రాత్రి ఆకోమటియింట్లోనే విందారగించి మరునాడు మరివక పూరికి నడిచినాడు. తరువాత కోమటి కూడా మోసంతెలిసికొని వాణ్ని వెతకడానికి బయలుదేరినాడు.

జంబు—మల్లయ్య యీలోపుగా యెవరినైనా మోసంచేసినాడా?

శున—అక్షమందిని మోసంచేసినాడు. పదివరహాలూ బట్ట కొంగున కట్టుకొని బొడ్డులో దోవుకొని అడివిమార్గాన్ని మరివక పూరికి వెళుతూవుండగా దోషలో నక వెలుగుబంటివచ్చింది. దాన్ని

చూచి భయపడి వాడు వక తాటిచెట్టు చాటుకు వెళ్ళేటప్పటికి వెలుగు బంటి కూడా రెండో వైపునుంచి వచ్చి తాటిచెట్టును కొగిలించుకొన్నది. వాడు పుషాయశాలిగనుక వెలుగుబంటియొక్క రెండుచేతులూ తన రెండుచేతులతోను గట్టిగా భల్లూకపు పట్టుపట్టి వదలక, అది వకవైపుకువస్తే తానువకవైపుకు వెళుతూ యిద్దరూ చెట్టుచుట్టూ తిరుగుతూ వున్నాడు. ఈలోగా వకసాహేబు నాలుగువందల వరహాల దస్తుపట్టుకుని గుర్రంమీదయెక్కి ఆదారిని వెళుతూ ఆతమా సాచూచి నిలునబడి అది యేమిటని అడిగిరాడు. మలుచూయల మారి అయిన మల్లయ్య తడువుకోకుండా పుషాయం ఆలోచించి, అది జాలబవంతుని సంతతి అయిన వెలుగుబంటి అనిన్నీ, అది ప్రతి దినమూ తాళప్రదక్షిణాలవల్ల నూరువరహాలు పెనుతూ వుంటుందనిన్ని, యిప్పటికి పదివరహాలు పెట్టిందనిన్ని, తక్కిన తొంభయి వరహాలున్న యిఖి ఘంటసేపటిలో పెనుతుందనిన్నీ, యీధల్లూ కాన్ని తానుతప్పస్సుచేసి సంపాదించిరాననిన్నీ, చెప్పిరాడు. సాహేబు వచ్చి చూచేటప్పటికి తిరిగిన బడలికచేత వెలుగుబంటికి వినోచనం కావడమున్ను మల్లయ్యబట్ట విడిపోయి పదివరహాలున్న దానిలో పడివుండడమున్ను జరిగివుండడంచేత వాడిమాటలు సాహేబుకు బహునిదర్శనంగాను నమ్మకంగాను కనబడ్డవి.

జంబు—అప్పుడేమిజరిగింది?

శున—ఏమిజరుగుతుంది? మరివకమోసం జరిగింది. అటు వంటి వెలుగుబంటిని బలవంతంగానైనా వుచ్చుకోవలెనని సాహేబు దాన్ని తనకిమ్మని అడగగానే సాహేబు వద్దనున్న నాలుగువరహాలనూ కిందపడ్డవరహాలనూ గుట్టమునూ వుచ్చుకొని వెలుగుబంటి చేతులు రెండూ గట్టిగా పట్టుకొమ్మని సాహేబుకు వప్పగించి తానా గుట్టయెక్కి బ్రతికిపోయిరానని వాడు వాయవేగంగా కంటికి కన

పడకుండా పారిపోయినాడు. పాతవాడుపోయి కొత్తసాహేబువచ్చి తగులుకుని తిప్పడానికి ఆరంభించేటప్పటికి వెలుగుబంటి రొమ్మంతా కొట్టుకునిపోయి తక్కినవరహాలు పెట్టకుండానే చచ్చిపోయింది. అప్పుడు సాసేబు మోసపోయినానుగదా అని తెలుసుకొని మోస గాణ్ణి వెతుకుతూ కాలినడకను బయలుదేరినాడు.

జంబు—కథ బహుతమాషాగా వున్నది.

శున—తరువాత కథవింటే యింకాతమాషాగా వుంటుంది. మల్లయ్య అక్కడనుంచి పోయి కొన్ని వరహాలు మార్చి మంచి బట్టలు మొదలయినవి కొనుక్కుని తాను రాచకుమారుణ్ణి వేషం వేసి వకబోగందాని యింటికివెళ్ళి రాత్రిదానితో సుఖించి, అది నిద్రపోయిన తరువాత తానులేచి దొడ్లో కట్టిపెట్టివున్న తనగుర్రమువద్దకి వెళ్ళి దానిలద్దెలో తనవద్దనున్న వరహాలన్నిటినీ పొదిగి వచ్చి తెల్లవారజాముననే బోగందాన్నిలేపి దాన్ని గుట్టవుతబేలా లోనికి రహస్యంగా తీసుకునివెళ్ళి లద్దె కడిగించి దానిలోవున్న వరహాలను చూపించి దానికి తనగుర్రముయొక్క మహిమనువర్ణించి చెప్పి ప్రతిదినమూ యీప్రకారంగా గుర్రము వరహాలలద్దె వేస్తుండని దానికి నమ్మకంపుట్టించి తనగుర్రాన్ని దానికి రెండువేలవరహాల కంటగట్టి లేచిపోయినాడు.

జంబు—ఈప్రకారంగా ప్రతిదినమూ మోసంచేస్తూవుంటే మోసపోయినవాళ్ళు యెవళ్లూ అతణ్ణి పట్టుకోలేకపోయినారా?

శున—ఆకథ చెప్తున్నాను. ఈనలుగురి తాలూకు మనుష్యులూ వెతుకుతూపోయి అందరూ వకచోటచేరి ఆనవాళ్ళు చెప్పుకుని తమరినందరినీ మోసముచేసినవాడు వక్కడే నని తెలుసుకుని వాణ్ణి పట్టుకోవడానికి దేశసంచారంచేస్తూ వకపట్నంలో అతాత్తుగా వాణ్ణి నడివీధిలో పట్టుకున్నాడు. వాళ్ళను దూరంగాచూడ

గనే మల్లయ్య యిఖ వాళ్ళు తన్ను వదిలిపెట్టరని కనుక్కుని తక్షణం
పుపాయంతలోచించినవ్యతాయెదురుగుండాపోయివాళ్ళనుకొగలించు
కొని స్నేహితులారా! మిమ్మల్నియెన్నాళ్ళకూ స్తిననియింటికిరమ్మని
పొరిని పిలుచుకొని పోయిరాదు. వాడుమోసంచేసి సంపాదించిన
సొమ్ముతో ఆవుల్లో వక మంచియిల్లుకొని మరివకవునినుంచి తన
భార్య అని వకగుడిసేటిదాన్ని తెచ్చి దానితో ఆయింట్లో కాపురం
పున్నాడు. ఇప్పుడీ స్నేహితుల నందరినీ దీసుకొనిపోయినది దాని
యింటికే.

జంబు—మల్లయ్య యిప్పుడుకూడా వీళ్ళనుమళ్ళీ మోసం
చేస్తాడా?

శున—యేమిచేస్తాడో చూడు. వారినందరినీ యింటికి తీసు
కుని వెళ్ళి వాకిట్లో కూర్చుండబెట్టి లోపలికిపోయి భార్య కేదో
ఉపదేశంచేసి వక దుడ్డుకట్ట చేత బట్టుకొని వెలుపలికివచ్చి నలుగురి
స్నేహితులనూ లోపలికి పిలుచుకొనిపోయి భార్యతో మనవారికి
పిండివంటలతో విందు చెయ్యవలెనని చెప్పెను. పిండివంటలు చెయ్య
డానికి డబ్బు యెక్కడవున్నదని భార్య విసుగుకొనెను. వారందరూ
చూస్తూవుండగా వాడు కర్ర వ్రచ్చుకొని భార్యను పొడిచెను.
పొడవగానే అది కిందపడి మూర్ఛపోయెను. అప్పుడు వాడు వారం
దరూ వద్దవద్దంటూవుండగా కర్రయొక్క రెండో చివరతో
భార్యను మళ్ళీ పొడిచెను. ఆపోటు పొడవగానే భార్య చివాటుని
తేచి వొట్లోనుంచి వెయ్యివరాల మాటతీసి మొగిడిచేతిలో పెట్టి
బజారులోకి వెళ్ళి పిండివంటకు సామాగ్రి తెమ్మని పార్థించింది.
ఆ అద్భుతం చూచి వాళ్ళంతా విస్మయపడ్డారు.

జంబు—రాకూ యిది వింతగానే వున్నది.

శున—వింతగానే వుంటుంది. ఇదంతా వాడు లోపలికి

వెళ్ళిగళ్ళుడు భార్యతో ఆలోచించి దానివొట్లో వెయ్యవరాలమూట పెట్టి యివతలికి వచ్చినాడు. అమాయకులయి వీళ్లాసంగతి కనిపెట్ట లేక వాడేమో గొప్ప మహానుభావుడనిన్నీ తమ లోపంచేతనే తమ కార్యం ఫలించింది కాదనిన్నీ నిశ్చయించి తామేలాగయినా యా క్ర్రను సంపాదించవలెనని అందరూ వాడి కాళ్ళమీదపడి క్ర్రను తమకు కొన్నిమాసములు యెరువు యివ్వవలసినదని ప్రార్థింపగా వాడంతో కష్టముమీద హక్కొక్కరికి నెలరోజులు క్ర్ర యెరువు యివ్వడానికి నప్పకుని మొదటివైపుతో పొడిస్తే మూర్ఛపోతుం డనిన్నీ రెండోవైపుతో పొడిస్తే వరహాలమూటతో లేచి వస్తుం డనిన్నీ వారికారహస్యమంతా వ్రపదేశంచేసి పంపివేసినాడు.

జంబు—తరువాత, వాళ్ళ యింటికాడ యేమి జరిగింది?

శున—వాళ్లు యిళ్ళకువెళ్ళి కర్రతో భార్యలను పొడవడాని కారంభించగానే మూర్ఛపోవడానికి వరహాలమూటతో లేచి రావ డానికి బదులుగా మొగుళ్ళను తిట్టి పొరుగువాళ్ళతో చెప్పి అల్లరి చెయ్యడాని కారంభించినాడు. అప్పుడు వాళ్ళందరూ తెలివితెచ్చు కుని యింతకాకూడా పెద్ద మోసమని నిశ్చయించుకున్నారు.

జంబు—ఈ మోసం తెలిసినతరువాత వాళ్ళు యేమిచేసి నాడు?

శున—యేమిచేస్తారు. తమ తెలివితక్కువకు సంకోషించి, అందరూకలిసి కూడావలుక్కుని, యిది వాడితో మాట్లాడకూడ దనిన్నీ మాట్లాడితే మళ్ళీ మోసం చేస్తాడనిన్నీ ధేర్వరచుకొని, షకరి యింట్లోవున్న భోషాణము నలుగురూ నెత్తిమీద పెట్టుకొని పోయి వాడియింటికి వెళ్ళి వాణ్ణి భోషాణంలో పెట్టి తాళంవేసి సముద్రంలో పడవెయ్యవలెనని నిశ్చయించుకున్నారు.

జంబు—అలా చేసినారా?

శున—కొంతవరకు చేసినాడు. వారందరూ భోషాణం పెట్టుకుని పోయి వారి గుహ్యముందర దింపి. అంతటికి పోయేటప్పటికి మల్లయ్య వాళ్ళను చూచి 'అన్నలారా' అని కాగలించుకో వచ్చి వాడు. వాళ్ళు మాట్లాడకుండా వాణ్ని పట్టుకొని బలవంతంగా భోషాణంకో పడవేసి తాళంవేసి నెత్తిమీద పెట్టుకుని మహావేగంగా సముద్రంకేసి పడగెత్తుకొని పోయినాడు. వాడు లోపల కూర్చుండి 'వద్దువద్దు' అని కేకలు వేయడానికి మొదలుపెట్టినాడు.

జంబు—వాళ్ళు వాడినూటలు విన్నారా?

శున—మోసపోయివున్న వాళ్ళు యెందుకు వింటాడు? వాళ్ళు వాడి అడుపులు లక్ష్యపెట్టకుండా నూరి వెలుపలదాకా పెట్టె మోసుకొనిపోయి, అలసటవచ్చి పెట్టెను కింద దింపి దాహం నిమిత్తం సమీపంలోవున్న యింటికి వెళ్ళినాడు. వాళ్ళు వెళ్ళగానే గొర్రొలమండను తోలుకుని ఆదారిని పోతూ వద్దువద్దనే కేకలు విని వక గొల్లవాడు పెట్టెవద్ద నిలువబడి యేమిటని అడిగెను. పెట్టెలోనుంచి వాడు మంచి చక్కని పడహారేళ్ళ పిల్లను తనకిచ్చి బలవంతముగా వివాహం చేస్తామంటే తాను వద్దంటూవున్నాననిన్నీ యీ పెట్టెలో యెవరుకూర్చుంటే వారికే ఆ పిల్లనిస్తారనిన్నీ చెప్పెను. అప్పుడు వాడు తనకు పడహారేళ్ళ భార్య దొరుకుతుందని ఆశపడి తన గొర్రొలమండను వాడికిచ్చివేసి తానందులో కూర్చుండడానికి వచ్చుకుని, వాళ్ళు తాళంచెవి పెట్టినప్పుంచి వెళ్ళినందున పెట్టె తాళంతీసి మల్లయ్యను వదిలివేసి తానందులో కూర్చుండి వద్దువద్దని యధాప్రకారంగా కేకలువేస్తూవుండెను. మల్లయ్య వాణ్ని లోపలపెట్టి మళ్ళీ పెట్టెవేసి గొర్రొలమండను తోలుకుని యింటివంక నడిచెను. ఇంతలో దాహానికి వెళ్ళినవాళ్ళు తిరిగి వచ్చి పెట్టె మోసుకునిపోయి సముద్రములో లోతుగా పారవేసినాడు.

జంబు—ఇక్కడితో కడ సరిపోయిందనుకుంటాను.

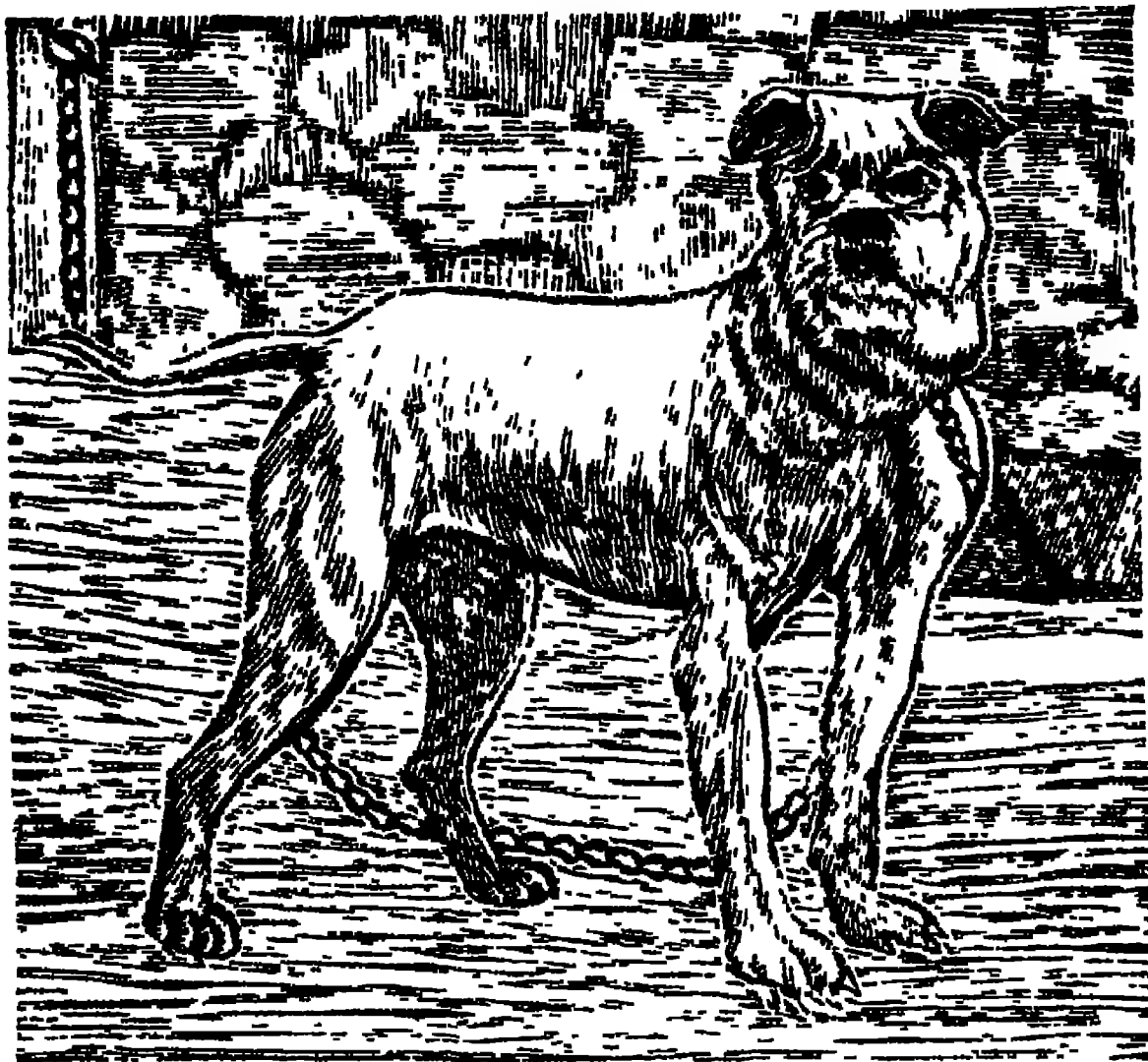
శున—లేదు. యింకా కొంచెం వున్నది. ఆ గొల్లవాణ్ణి సముద్రంలో పార వేసి ఆ నలుగురూ మళ్ళీ పూల్లోకి వస్తూవుండగా మల్లయ్య మెల్లిగా గొర్రెలమందచు తోలుకుని వెళుతూ కనబడే టప్పటికి వాళ్ళ కత్యచ్ఛతంగా వుండి సముద్రంలోనుంచి మళ్ళీ యెలాగు బ్రతికివచ్చిరావని వాణ్ణి అడిగినాడు. తాను సముద్రంలో మంచి పిత్తూ కానికి పెళ్ళేటప్పటికి తన పూర్వులంతా అక్కడ వుండి తన్ను యెలాగు జీవనంచేస్తున్నావని అడిగినారనిన్నీ తన బీడదశ చెప్పుకోగా విచారపడి వాళ్లు బీడవాళ్ళగుటచేత తనకు జీవనం నిమిత్తం యీ గొర్రెలమందను తోలుకునిపోమ్మని యిచ్చివారనిన్నీ, అక్కడ తాను వారి పూర్వులనుకూడా మంచిరాననిన్నీ, వారు కోటిశ్వరులుగావుండి తమవారి సంగతి అడిగి అక్కడ్లీ వస్తే ధన విస్తారనిన్నీ, వన్నుకం వుట్టేటట్టుగా చెప్పి ప్రమాణాలుచేసి వప్పించి వారినందరినీ పెట్టెలోపెట్టి మోయించుకొనిపోయి నిజముగానే పిత్తూ కానికి పంపి కత్తిబాధ లేకుండా నాటినుంచి హాయిగా కొత్త పెళ్ళాముతో కాపురం చేస్తూవున్నాడు.

జంబు—మీకథ అయిపోయినది గనుక యిక నాకథసావ కాళంగా చిత్తగించవలెను. నేను చెప్పబోయేది నేను కల్లారా ప్రత్యక్షంగా చూచినవిషయంగాని వుక్కిటిపురాణంకాదు మీజేను లాభాలకోసమే దీనిని మీకు చెపుతూవున్నాను.

సార—మా క్షేమంకోసం అంటూవున్నావుగనుక యేమిటా చెప్పు వింటాము.

జంబు—నిన్నటిరాత్రి సృగాల మహారాజుగారిని దేవతలు నిజంగానే స్వర్గలోకానికి తీసుకునివెళ్ళి అతణ్ణి యీమహారాజు రాజ్యానికంతా ప్రభువునుగాను పట్టాభిషేకంచేసి తెల్లవారకముందే

తిరిగి భూలోకానికి పంపివేసినాడు. దేవతా వర ప్రభావంచేత అతని వంటికి దివ్యమైన తేజస్సువచ్చింది. మీనోడు, నేను అబద్ధంలాడితే సరమాంసం తినే నిశాచరుణ్ణి అయినట్టే.

కుక్కరసో మహాజాలు గాడు.

కుక్క—వూరికే వట్టుపెట్టుకోకు. లోకంలో వొట్టూ సత్యాలూచేసేసాళ్ల మాటలు మంచివాళ్ళుయెవరూ నమ్మరు.

జంబు—నావొట్టూ మాటలూ అటువంటివికావు, నేను ప్రమాణపూర్వకంగా చెబుతాను. నేను చెప్పేదంతా సత్యం. సత్యం కానిది యేమీ చెప్పను. అబద్ధమాడితే శిశువాత్యచేసినట్టే. సృగాల మహారాజు నిజంగా మవకందరికీ రాజయినాడు.

భషక—అలాగయితే మనము సింహాలసేవ వదిలివేసి యిటు నక్కపోతుగొలుపు చెయ్యవలెనుగాబోలును?

జంబు—భషకచయనులుగారూ? నక్కపోతుని యెక్కడకో వెనుకటిమాట సెలవిస్తారేమి? అతడు మృగరాజ్యానికి రావత్తంచేత

యిప్పుడు సింహమే అయినాడు, ఏమండ గ్రామసింహదాసుగారూ ? మీరు వూరుకుంటారేమి? యిందులో శ్యామం సెలవియ్యండి.

గ్రామ—సింహానికిగల పైడితేజస్సు గుణగౌరవమూ నక్కపోతుకు వెయ్యిరంగులు వేసుకున్నా వెయ్యిరాజ్యాలు వచ్చినా రావు, లోకంలో సహజగుణం యెవరికై నా విడుస్తుందా? ఎంత రాజ్యమువచ్చినా సింహము సింహమే నక్కపోతు నక్కపోతే, సృగాలమహారాజు వెనుకటిగుణాలు మానడనుకుంటాను.

జంబు—ఈవిషయంలో మీరుయెవ్వరూ తిన్నగా ఆలోచించడంలేదు. యెవరికై నా చిన్నతనంలోవుండే అల్లరిచేష్టలు పెద్ద పెరిగిన తరువాతకూడా వుంటవండీ? రాజ్యం రావడంతోటే ఆగాజ చిహ్నాలూ, ఆగుణగౌరవమూ, ఆకీర్తిప్రతాపములూ, అన్నీ సహజంగావస్తవి. కేవలం విష్ణుఅంశ వుంటేనేకాని రాజుకాదు. 'నావిష్ణుః పృథివీపతి' అన్నవాక్యం మీరువిన్నదికాదా? విష్ణుఅంశాసంభూతుడు గనుకనే మన సృగాల మహారాజుగారివద్ద కృష్ణలీలలు అనేకం వుండడం తటస్థించింది. అతడు విష్ణువు యొక్క హంశ అయినందుకు యీమొక్క నిదర్శనమూ చాలదా?

భషక—విష్ణువిహంశ అయినా శివునిహంశ అయినా మరి యెవరి హంశఅయినా లోకంలో దుర్మార్గుడికి అధికారం రావడంతోనే ప్రజలకు చాలా యిబ్బంది కలుగుతుంది. అందరూతనచుట్టూ తిరుగుతూవుంటే దుష్టుడికి తానే గొప్పవాణ్ని గర్వంపట్టుకుని కళ్ళుమీదికివస్తవి.

జంబు—రామరామ! మన సృగాలమహారాజు విషయంలో అటువంటి చాపపు మాటలు అనుకోరాదు. అతడి వినయమూ నవ్వు ముఖమూ తేనెమాటలూ మీరుయెరుగరా?

భవక బతును గారు

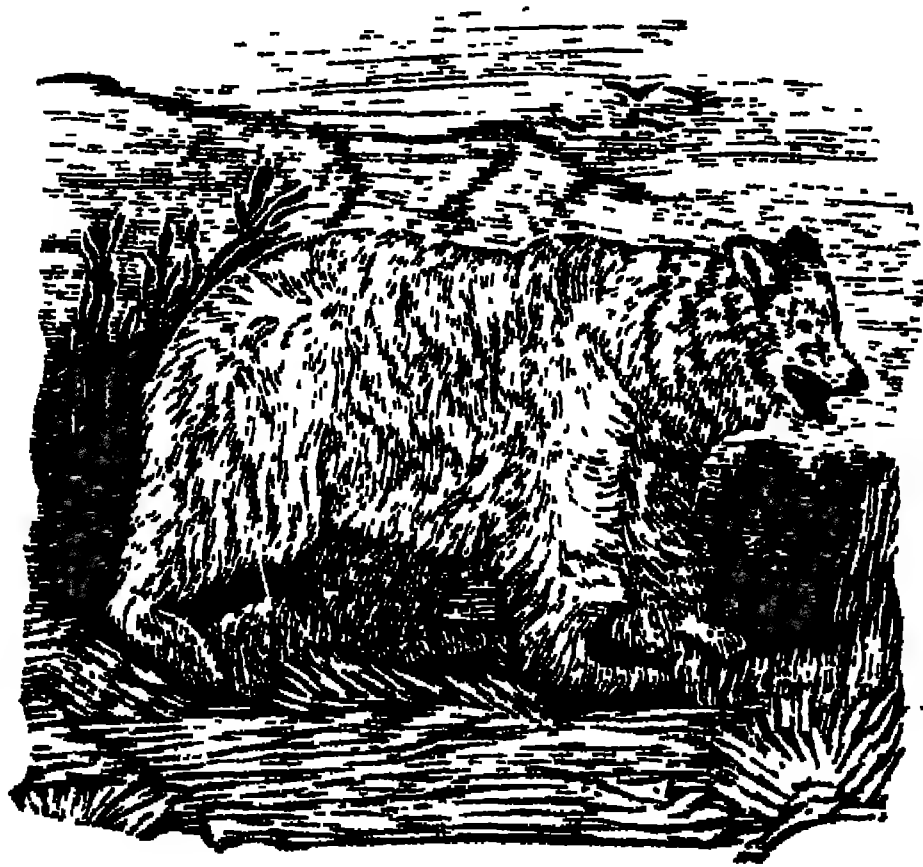
భవక—అవన్నీ నక్క విన కూలుగాని నిజమయినవి కావు. ఆ మాయలన్నీ మాకు తెలుసును. అతనినోరు మాట్లాడుతూవుంటే నొసలు పెక్కిరిస్తూవుంటుంది. నాలిక బెల్లంలాగు వుంటుందిగాని హృదయంమాత్రం కత్తెరవంటిది. అతని తేనెమాటలునమ్మి యిది వరకు యెందరు మోసపోయినాడో కాదు?

జంబు—ఆయన విరోధులు పూరికేలలాగు అంటారుగాని మీరుప్రత్యక్షంగా చూడండి చెప్పడుమాటలు విశ్వసించరాదు. అతడు బహు దొడ్డవాడు, చిన్నప్పటినుంచీ సహవాసంచేస్తూవున్న మాకు తెలుస్తుందిగాని ఆయనసంగతి యితరులకు యేమీ తెలుస్తుంది? కావలిస్తేనన్ను అడగండి - ఆయన గుణవర్ణన చేస్తాను. ఆయన శక్తిసామర్థ్యాదుల చేతనూ, గుణమహిమచేతనూ యీ అరణ్యరాజ్యానికి కాదుగదా త్రిలోకాధిపత్యాని కయినా తగిన.

వాడు. కావలిస్తే యీసంగతి నేను యేసభకురమ్మంటే ఆసభకు వచ్చి ప్రమాణంచేసి చెబుతాను.

గ్రామ—సభలలోకి వెళ్ళి ప్రమాణాలు చేసేవాళ్ళమాటలు నమ్మరాదు. నీవు వెయ్యిచెప్పినా సృగాలమహారాజు మంచివాడవు తాడంటే నేనునమ్మను. పుర్రెనుబుట్టినబుద్ధి పుడకలతోగాని పోదు.

జంబు—తినబోతూ దుచులెందుకు? ఆయన యిప్పుడు మన కందరకూ రాజవుతూ వున్నాడు గనుక, ఆయన గణసంపత్తి యిఖ మీరందరూ స్వానుభవంచేతనే తెలుసుకుంటారు. వృకేశ్వరరావు పంతులుగారూ! మీరు యిటులటు చెప్పకుండా మానంపహించి పూడుకున్నారేమి? సృగాల మహారాజుగారి విషయంలో మీఅభిప్రాయంయేమిటి?

వృకేశ్వరరావు పంతులుగారు

వృకేశ్వర—ఆయనకు మృగరాజ్యాధిపత్యం వచ్చేచూట నిశ్చయమేనా?

జంబు—అవును నిశ్చయమే. దేవతలు వరంయిచ్చిన తరువాత భారీమాట తప్పిపోవడంకూడా వుంటుందా? సింహం మృగరాజు కావడం

డంకంటె మన బంధువుడయిన నక్క మృగరాజయితే మనకు చాలా లాభాలువుంటవి.

శున — బంధువుడు అంటూవున్నావు. మనబంధుత్వం పూర్వోత్తరమేమిటో కాస్తచెపుతావా?

జంబు — అన్నీయెరిగివుండి నమస్తమూ తెలిసినవారు మీరే యేమీ యెరగనట్టు యిలాగు సెలవిస్తారేమి? జంతుశాస్త్రంలో కుక్కలున్ను నక్కలున్ను తోడేళ్ళున్ను నక్కజాతిలో వన్నమాట మీరు చదువలేదా? మనజాతిలోవాడు వక్కడు గొప్పగావున్నా మనకందరికీ మహాగౌరవము. కాబట్టి మీరందరూ కృషిచేసి జీవతలిచ్చిన రాజ్యపదం మీరు నిలుపవలెను.

వృకే — సృగాలమహారాజు రాజ్యంవల్ల మనకు యేవో లాభాలు వున్నవన్నవే, అవియేమిటి?

జంబు — సింహం రాజ్యచేస్తూవుంటే మనంయెక్కడా వూరు పేరూలేకుండా అడగివున్నాము. మనబంధువుడైననక్క రాజ్యానికి రావడంతోటే మననామరూపాలు బయటపడతవి. మనం ప్రముఖుల మవుతాము. అతనివద్దమనమంతాకుంగం చేస్తూవుంటే గొప్ప గొప్పవాళ్ళుసమేతూ మనను ఆశ్రయించి మట్టూ తిరుగుతూ వుంటారు. మనకార్యాలు అనేకాలు మనం సులభంగా నెరవేర్చుకోవచ్చును.

శున — సృగాలమహారాజు రాజయితే మనంమంత్రులం. కావడం నిశ్చయమేనా?

జంబు — ఎంతమాత్రమున్ను తల్లినిగొని విశ్వవిద్యార్థినిగా వూచీనడుతాను. శునకాచార్యులుగారు మనకందరికీ గురువీతం

గనుక, ఆయనకు సేనాధిపత్యం వస్తుంది. మనకందరికీకూడా మన మన సామర్థ్యాలకు తగినట్టుగా గొప్పపుద్యోగాలువస్తవి.

సార—గొప్ప పుద్యోగాలన్నీ మనకేవల సింహ శార్దూలాదులపని యేమవుతుంది?

జంబు—వాళ్ళకు దూర దేశాలలో యేవైనా అధికారాలిప్పించి వాళ్ళపోరు చల్లార్చుదాము. మనమాత్రం సన్నిధానవద్దలమయి అంతరంగిక సభికులను మంత్రిత్యంచేస్తూ వుండాము. అప్పుడు సింహశార్దూలాదులు కూడా మనఅనుగ్రహం కోరి యెప్పుడూ సముఖింపూ వుండేవాళ్ళు. మనం యేమిచేసిపోతామో అని మనకు లంచాలు పంపుతూ వుంటారు.

సార—వాళ్ళు మనకుపంపే లంచాలు యేమివుంటవి?

జంబు—అలాఅనవద్దు. లక్షవుంటవి. మనగిరిఖముందూ భోజనంనిమిత్తంకూడా కష్టపడసక్కర లేదు. సింహాలూ పులులూ తాము చంపిన మృగాలలో కొన్నిటిని మనకు సజర పంపిస్తూవుంటే మనం ప్రత్యేకంగా వేటాడడం అక్కర లేకుండా కాలిమీద కాలువేసుకొని సుఖజీవనం చెయ్యవచ్చును.

గ్రామ—ఇదంతా బహుగాగావున్నది. మనం అవశ్యంగా సహాయంచేసి సృగాల మహారాజుకు రాజ్యం స్థిరపరచవలెను. అప్పుడు యిదివరదాకా మనచేతనే సేవచేయించుకుంటూవున్న సింహాలూ మొదలైనవి మనకేసేవచేసే స్థితిలోకివస్తవి. యిలాగు యెల్లకాలమూ శ్వవృత్తిలోపడియేడుస్తూ వుండడంకంటే మహారాజభోగం వక్కోజు అనుభవిస్తే చాలదా? నిజమయిన సింహంవచ్చి గ్రామసింహాన్ని అనుసరిస్తూవుంటే యెంతశౌరవంగా వుంటుంది?

జంబు—బుద్ధిమంతులుగనుక గ్రామసింహదాసుగాను నిమిషంలో నిజంకనిపెట్టి కార్యవిశ్చయం చేసినారు. వారిమాటకు మనం

యెవ్వరమూ అడ్డముచెప్పకుండు' అందరమూ యెవరిచేతనయినపని వారుచెయ్యడానికి పూనుకొనలెను.

శున— ఇందులో మన చెయ్యవలసిన పనిమేమిటి?

జంబు—మనమందరమూ ప్రతిఅడివికీవెళ్ళి చూచినమృగాలతోనల్లా సృగాలమహారాజును రాత్రిజేవతలు స్వర్గలోకానికి తీసుకునివెళ్ళి సృగరాజ్యాని కభిషేకంచేసి అనేకవరాలు యిచ్చినారనిన్నీ, దేహానికి నీలమేఘచ్ఛాయ ప్రసాదించినారనిన్నీ, యిదిసంమొదలుకుని మీరందరూ సృగాలమహారాజును రాజుగా అంగీకరించి అతని ఆజ్ఞానువర్తులయి సంచరిస్తూవుండవలెననిన్నీ, చాటిరావలెను.

శున—ఇదెంతపని? ఈపనివక్కనిముషంలో చెయ్యవచ్చును.

కుర్కు—అందరపడగూడదు. మనయేసంగతీ బాగా ఆలోచించుకుని సాధక శాధకాలు విచారించుకుని మరీచెయ్యవలెను. అందరపడితే కార్యంకాదు.

జంబు—కుర్కురసోమయాజులూ! యిందులో నీకుక్కబుద్ధి పోనిచ్చుకున్నావు కావు. తీరాఅందరూ వప్పుకున్న కార్యానికివెంటనే కాకుండు నీవుమధ్యవిఘాతాలుచెచ్చి పెడుతూవున్నావు.

కుర్కు— నీనక్కబుద్ధి నీవుపోనిచ్చుకున్నావు కావు. బాగా ఆలోచించుకోకుండా నీనక్క వినయాలూ మాయమౌతూనమ్మి అందరూమోసపోయి గోతిలో పడుతూ రనుకున్నావా? గోతులు తవ్వడం నక్కలకు సహజం.

జంబు—ఛీఛీ! ఆట్టే మొఱగకు. మేముగోతులలో పడ్డ వాళ్ళకు పయికితీసే వాళ్ళముకాని గోతులలో పడదోసేవాళ్ళముకాము.

కుర్కు—ఛీఛీ! పిచ్చి కూతలుకుయ్యకు. మళ్ళీమాట్లాడితే గొంతుక కొరికివేస్తానుచూడు.

జంబు— రాజుగారితో చెప్పి నిన్ను యేమి చేస్తానో చూడు. సక్కమచూచిన పాడల్లా వేటకాడే అవుతున్నాడు!

శున— మీదపూరి కే పొట్లాడకండి. బాగా ఆలోచించు కునే కార్యంచేతాము. మనం సృగాలమహారాజువద్దకు వెళ్ళి. దేవ శాలు ఆయనకిచ్చిన పరాలు మొదలయినవన్నీ కనుక్కుని తరువాత యేమి చెయ్యవలెనో సిద్ధాంతంచేసుకుందాముదండి.

కుక్కు—అది బాగావున్నది. అలాచే తామురండి.

(అందరూనిష్క్రమించుచున్నాడు)

3. రంగము—సృగాలమహారాజు గృహము.

(సృగాలమహారాజును, జంబు కేశ్వర శాస్త్రియు ప) వేళించుచున్నాడు)

సృగా—జంబు కేశ్వర శాస్త్రి! నీమాటలవల్ల మనవారికండరికే నిశ్చయముగా నమ్మకముకలిగినదా?

జంబు—నిస్సందేహంగా కలిగింది. వారందరూ మిమ్మల్ని మృగ రాజునుగా అంగీకరించి యీ శుభవార్తను సింహాది సమస్త మృగ ములకూ వెల్లడించి రావడానికికూడా వప్పుకున్నాడు. ఆ పని నిమిత్తమే. వారు బయలుదేరజోతూవుండగా మధ్య కుడ్కరసోమ యోజాలు అడ్డంవచ్చి పాళ్ళు వెళ్ళకుండా చెడకొట్టినాడు. అందరూ వప్పుకున్న కార్యానికి విఘాతం కలుగచెయ్యడం నాకు ధర్మం. కాబని నేను యేమో చెప్పబోయేటప్పటికీ కన్నుమని నా మీద బడి కాట్లకుక్కలాగు కరవవచ్చినాడు.

సృగా—ఆ కుక్కలకొడుకు యెప్పుడూ మనకార్యానికి అడ్డం వస్తూనే వుంటాడు. నా రాజ్యకాలంలో వాణ్ణి యేమి చేయిస్తానో చూడు. పదిమందిలో నా మంత్రివైన నిన్ను అవమానం చేసిన

వాణ్ణి పూరికే పోనిస్తాననుకొన్నావా? నీవు మంత్రివన్న మాట వాళ్ళతో చెప్పినావా?

జంబు—చెప్పలేదు. చెపితే పాళ్ళకందరికీ వోర్వలేనితనం హెచ్చవుతుంది. అందులోనూ కుక్కురసోమయాజులు నాకు మంత్రిత్వం వచ్చిందంటే మరీ కళ్ళల్లో నిప్పులుపోసుకోంటాడు. వాడివి మిక్కిలి పాపిష్టికళ్లు. మీకందరికీ గొప్ప పుద్యోగాలవుతవనీ, రాజాస్థానంలో అంతరంగిక సభికులవుతారనీ, మాత్రం చెప్పి వాళ్ళకు ప్రోత్సాహం కలిగించినాను.

స్వగా—మంచిపనిచేసినావు. నీ విషయంలో నీవు చెప్పకోక పోవడమే మంచిది. నాలుగురోజులు వోపికపట్టు కుక్కుర సోమయాజులను యేమిచేయిస్తానో నీవేచూస్తావు. పూర్వం అక్కడాయిక్కడా తెగమొరిగి రాత్రిళ్ళు నాకార్యం చెడగొడుతూ వచ్చిషవాడూ, యింటివాళ్ళను లేపి నాకు రెండు మూడుస్థలాలలో దెబ్బలు తగిలించినవాడూ, వీడే. మన రాజ్యకాలంలో శిక్షలుపోండే వాళ్ళల్లో కుక్కుర సోమయాజులే మొదటివాడవుతాడు. మన శత్రువుల నందరినీ సాధించడానికి యిప్పుడు మంచి సమయం వచ్చింది. చిట్టచివరకు మన వాళ్ళందరూ యేమినిశ్చయించేసినారు?

జంబు—తామందరూ స్వయంగా మీదగ్గరకు వచ్చి మీతో మాట్లాడడానికి నిశ్చయించుకున్నారు. అయితే మారాన్నుంచి వాళ్ళందరూ వస్తావున్నట్లున్నారు.

స్వగా—అవును వస్తూయిన్నారు. నీవు వాళ్ళకు కనపడకుండా వెనుక గోతిలో దాక్కో. వాళ్ళందరిచేతా వప్పించే నీకు మంత్రిత్వం యిప్పిస్తాను. వాళ్ళముందర వకవేళ నిన్ను నేను దూషించినా నిజమనుకోకుమా. ఎదుటివాళ్ళను వశపరుచుకోవడానికి కార్యసాధకుడు యెన్నయినా మాయలు పన్నవలెను. నీవు

నాకు ఆప్తకోటిలోపాడవు. నీవు యెరుగవుగాని నా మనస్సులో నిన్ను ప్రాణంకంటె యెక్కువగా చూసుకుంటాను. ఇఖ నీవు వెళ్ళు.

జంబు—ప్రధాన మంత్రిత్వంచూత్రం నాకు తప్ప మరి యెవ్వరికీ యివ్వకూడదు సుమండీ. మీరు వాళ్ళముందర నన్ను యెన్నిమాటలన్నా నేను మీమీద మనస్సులో కోపించుకోను.

(అని వెళ్ళుచున్నాడు.)

స్వగా—ఇప్పుడేలాగయినా మాయలుపన్ని వాళ్ళనందరినీ మన వలలో పడవెయ్యవలెను. కుర్కురసోమయాజులు వక్కడూ మాత్రం సాధారణంగా మాయలలో పడేవాడుకాదు. అయినా వాణ్ణి కూడా నా బుద్ధిబలంచేత లోపరుచుకొంటాను. నా శరీరం యొక్క విచిత్రమయిన యీవర్ణం చూచినతరువాతకూడా వాళ్ళు నేను రాజును కాలేడంటారా?

[అప్పుడు కుర్కురసోమయాజులును, శునకాచార్యులును

సారమేయ శ్రీష్టిగారును, భషకచయనులు

గారును, గ్రామసింహ దాసుగారును,

వృకేశ్వరరావు పంతులుగారును,

[ప్రవేశించుచున్నారు.]

శు—అదుగో—స్వగాలమహారాజు వక్కడూ కూర్చుని వున్నాడు. అతనికి దేవతలు ప్రసాదించిన యీ కొత్తవర్ణం బహు విచిత్రంగా వున్నది. ఇతడు మృగరాజయినందుకు సందేహములేదు.

కుర్కు—మనం పయిరంగులుచూచి భ్రమపడకూడదు. అతనితో మాట్లాడితే యిప్పుడు అన్నీ తేలుతవి.

స్వగా—(లేచి యెదురుగావెళ్ళి) రాజబంధువులందరూ వస్తూ యున్నారు దయచెయ్యండి. కుర్కురసోమయాజులుగారూ! మీరు

దయచెయ్యడంచేత యీ రోజున నా గృహం పావనమయింది. ఇదివరదాకా యెవ్వరూ ఆదరించేవాడులేక నిగుడుగవిసిన నిప్పులాగు అణిగివున్నాడుగాని మీరందరూ మంత్రిపదానికి అర్హులైన వారు. మీకు యిప్పుడు దైవానుగ్రహంవల్ల మంచిదినాలు వచ్చినవి. ఇఖి మీశక్తి సామర్థ్యాలు లోకానికి వెల్లడిఅవుతవి. మీవంటి నిజమయిన సామర్థ్యంగలవారు యెప్పుడో వకప్పుడు గొప్పస్థితికి వచ్చి ప్రసిద్ధికెక్కుతారుగాని, అశక్తులలాగు యెల్లకాలమూ అణిగివుండరు.

కుర్కు—(తనలో) ఈవంచకుడు నక్కవినయాలు కనపర్చి ముఖస్తుతులు మహాచేస్తూవున్నాడు. వీడిమాటలు యెంతతియ్యగావున్నా వీడి కడుపులో వుట్టెడువిషం వున్నది. (బిగ్గరగా) మీకు మృగరాజ్యం వచ్చినందుకు మేమందరమూ బహు సంతోషిస్తూవున్నాము.

సృగా—మీకంటారేమి మనకనండి. ఈరాజ్యం మీదే కాని నాది కాదు. నాకిప్పుడు ఈ ప్రపంచసుఖాలమీద విరక్తివుట్టిపోయింది. వెనుకటి నడతంతా మానివేసి ముముక్షుడనయి యోగివలె వుండవలెనని నేను యిప్పుడు యోగాభ్యాసం చేస్తూవున్నాను. నిన్నరాత్రి దేవతలు నన్ను స్వర్గానికి తీసుకునివెళ్ళి బలవంతంగా మృగరాజ్యాధిపత్యానికి అభిషేకంచేసినప్పుడు లోపలనాకు యెంతయిష్టం లేకపోయినా మీ నిమిత్తంఅంగీకరించినాను. పేరుకు నేను రాజునయినా రాజ్యంచేసేవారంతా మీరే. నిజంచేత ఈరాజ్యం మీదేకాని నాదికాదు. మీరు అగ్నిహోత్రంలో వకకాలూ మంచి గంధంలో ఒకకాలూ పెట్టి సర్వజనక్షేమకరంగా పాలనము చెయ్యవలెను. నాకు లభించిన రాజ్యం మీ స్వాధీనంచేస్తూవున్నాను.

శున—మాకు అధికారం వస్తే పూర్వపు మహానుభావులను మరిపించి న్యాయంగా పరిపాలన చేస్తాము మీకీర్తి—

సృగా—వస్తేగిస్తే అని సందేహం పెట్టకండి. ఇదుగో నా రాజ్యమంతా మీకేవదిలి వేస్తూవున్నాను. యెవరు యేవుద్యోగాలలో వుంటారో మీలోమీరే నిర్ణయం చేసుకుని ప్రజలనుబిడ్డలలాగు పరిపాలన చెయ్యవలెను.

శున—మీకీర్తి మూడులోకాలలోనూ వ్యాపించేటట్టుగా పరిపాలనం చేస్తాము. ప్రజాసౌఖ్యంమాట మీరు మాతో పడేపడే చెప్పవలసిన పనిలేదు. మీ యేలుబడికాలంలో ధర్మం నాలుగు పాదాలు నడుస్తూవుంటే చూచి సుఖిస్తూవుండే ప్రజలు యీ కలియూగంలో కృతయుగం వచ్చినదని సంతోషిస్తారో లేదో త్వరలో మీరే చిత్తగిస్తారు. కేవలశివావతారమయిన కాలభైరవుడి సంతతి వారము మేము స్వప్నావస్థలోనై నా అక్రిమానికి లోబడుతామా?

సృగా—నాకానమ్మకంవున్నది. మీరుయెప్పుడూ యీగ కాలంత అక్రిమానికి లోబడరు. అందుచేతనే నేను యీరాజ్యమంతా మీస్వాధీనం చేస్తూవున్నాను. మీరు అక్రిమంగా నడిస్తే మాత్రం నాకు యీ విచిత్రవర్ణం దయచేసిన మహానుభావులు దేవతలు చూచి సహిస్తారా? మీకుమాత్రం ఆసంగతి తెలియదా?

కుర్కు—(తనలో) తనకు దేవతలబలంవున్నదనీ తనకు వ్యతిరిక్తంగా నడిస్తే నష్టంవస్తుందనీ వీడు సూచనగా తెలియచేస్తూవున్నాడు. వీడికి అకస్మాత్తుగా యీరంగురావడంచూస్తే దేవతలు వక వేళ యిచ్చివుండురనే తోస్తుంది. వీడు యీమధ్య అభ్యాసం చేసిన యోగ మహిమచేత దేవతలకు వీడిమీద అనుగ్రహం వచ్చిందేమో! (బిగ్గరగా) మీరు యేమివుణ్యం చేసుకున్నారోకాని బహుకాలం తపస్సుచేసిన ఋషులకుసమేతూ ప్రత్యక్షంగాని దేవతలు మీకు నిమిషంలో ప్రత్యక్షమయినారు.

సృగా—వాడు ప్రత్యక్షంకావడం వారికి నామీద కలిగిన నిర్దేశితక జాయమాన కటాక్షంచేతనేకాని నాయొక్క కక్తిసామర్థ్యాదుల చేత కాదు. వాడు కొంతకాలమైన తరువాతవచ్చి మీకందరికీ కూడా దర్శనంయిస్తామని సెలవిచ్చినాడు. ఈసారి వాడు భూమి మీదికి విజయం చేసినప్పుడు మంత్రిశిఖామణులయిన మీకందరికీ వారి దర్శనం చేయిస్తాను. మీరు యెవ్వరెవ్వ రేయేవుద్యోగాలు కోరుకుంటారో నిర్ణయం చేసుకోండి. లేకపోతే సింహాదులువచ్చి తరువాత నాకు తొందరయిస్తాడు.

సార—శునకాచార్యులవారు మనకందరికీ గురుపీఠము. ఆయనను ప్రధాన మంత్రిగా చేస్తే బాగావుంటుందనుకుంటాను.

వృకే—ఆయన వైదిక విషయంలో అసామాన్య ప్రజ్ఞగల వారయినప్పటికీ తాత్కాలికవిషయంలో విస్తారం అనుభవం గలవాడు కాదు. కాబట్టి ప్రధానితనం మరివకరికి యిస్తే బాగావుంటుందని తోస్తుంది.

సృగా—కుర్కుర సోమయాజులుగారికి యిస్తే బాగావుంటుందేమోనని నేననుకుంటాను. ఆయన ధైర్యస్థయిర్వములు గలవాడు, న్యాయప్రవర్తన గలవాడు, తాత్కాలికవిషయంలో విస్తారంకలవాడు అయినా కానీ నేనుచెప్పినానని మొఖమాటంపడకమీయిష్టంవచ్చినవారికే యివ్వవచ్చును. కుర్కుర సోమయాజులుగారు నిష్కారణంగా నాకేమో తనమీద మనస్సులో ద్వేషాపున్నదని భ్రమపడుతాడుగాని నాకాయన మీదవుండే గౌరవమూ ప్రేమూ మరియెవరి మీదనూ లేకునుమండి. నేను యింతమందిలో ప్రమాణంచేసి దైవసాక్షిగా చెపుతాను. నామాటనమ్మండి.

కుర్కు—అవును మీకు నామీద పరిపూర్ణానుగ్రహం వున్నది. మీమనస్సులో వున్నది కనపరచడానికి యిదివరకాకా

సమయం రాక వూరుకున్నాడు. ఇప్పుడు కనపర్చడానికి ఆరంభించి నాడు. అయినా కానీ మంత్రస్థానానికి నేను తగినవాణ్ణిగాను. నా సామర్థ్యం నాకు తెలియబుగనుకనా? మీరందరూ ఆలోచించి ఆ పని మరివకరికి యివ్వవలెను.

వృకే—చురియెవరికి నే బాగావుంటుంది? జంబు కేశ్వర శాస్త్రిగారికి యివ్వవచ్చునా? లోకంలోవున్న నక్కజిత్తులన్నీ ఆయన వద్దనే వున్నవి. ఆయన రాజ్యతంత్రం నడపడానికి బహుసమర్థుడు.

సృగా—అతనిమాట తరువాల ఆలోచింతాముగాని దక్కిన వుద్యోగాలుముందుగా కానియ్యండి. మంత్రత్వం వద్దంటూవున్నాడు గనుక సేనాధిపత్యముందుగా కుర్కుర సోమయాజులుగారికితాము. ఆయన్ను అడిగితే యేదీ వద్దంటూనే వుంటాడు. అటువంటి శక్తి మంత్రాన్ని మనం సుగంధానంలో గొప్పపుద్యోగములో వుంచకుండా వుండకూడదు. ఆయనను అవశ్యంగా ఆపనికి నియమింతాము.

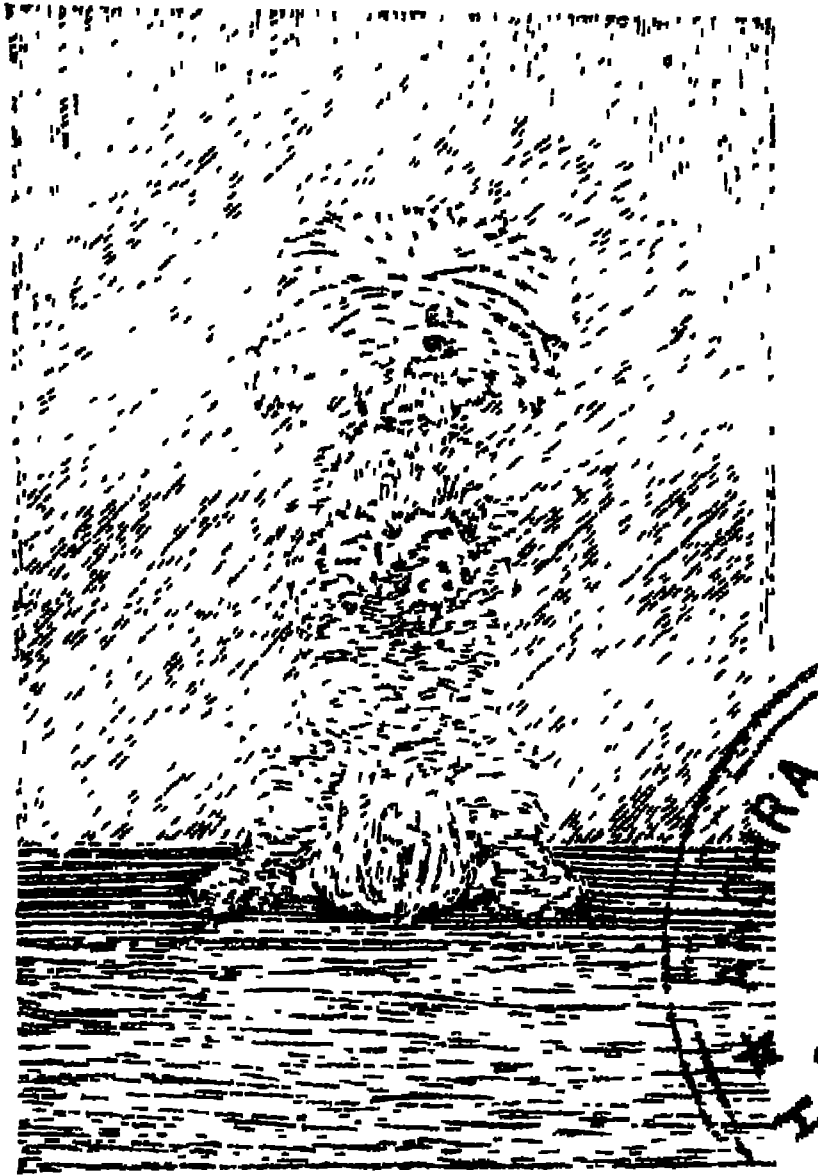
సార—సృగాల మహారాజుగారు చెప్పినది సర్వోత్తమంగా వున్నది. ధైర్యశౌర్యాదులలో కుర్కుర సోమయాజులుగారిని మించినవాడు లేడుగనుక సేనాధిపత్యం వహించడానికి యంతకంటే సమర్థులు మరియెవ్వరూ వుండరు. మేమందరమూ ఇందు కంగీకరించినాము.

సృగా—తథాస్తు (తనలో) ఇప్పటికి నోరుకలవాణ్ణి వకణ్ణి కట్టుకున్నాము.

ఇకవీడు మనకు వ్యతిరేకంగా సమీపింపనిచెయ్యడు. మన ప్రభుత్వం స్థిరపడ్డ తరువాత వీణ్ణి నియమంలో యేదోమిషమీద శిరశ్చేదించేయించి వీడ వదల్చుకోవచ్చును.

భష—న్యాయాధిపత్యం యెవరికి యిస్తారు?

సృగా—వృ కేశ్వర రావు పుత్రుల గా రాపనికి తగినవాడు. అయినా వున్నోగాలు అయ్యేవాడు సభ వారు కాని నేనుకాను సుమంజీ, సభికులు మీరు మీరును నచ్చిన వారికి యివ్వవచ్చును.

గ్రామసింహ దాసుగారు.

గ్రామ—వ్యాధిపశ్యం వృ కేశ్వర రావుగారికి యివ్వ వచ్చును. మేమంతా అంగీకరించిరాము.

సృగా—అలోచనచెప్పి రాజ్యకార్యం నిర్వహించడానికి అలోచన సభికులెవరు? అలోచన సభికులన్న సేరే కాని నిజంగా పరి పాలకులే వారు. దేవతల గూటలు తీసివేయ్య రామగనుక నేను పేరుకు మాత్రం రాజుగావుండి సమస్తమూ అంతరంగ సభికులకే వదిలి వేసి వూరికేనాక్షిగా చూస్తూవుంటాను.

గ్రామ—ఇదివర కే మమ్మలినందరినీ సభికులని పిలుస్తూమళ్ళీ సభికు లెవరంటా రేమి?

సృగా—తథాస్తు. మిమ్మలినందరినీ సభికులుగా గ్రహించి రాజ్యమంతా మీస్వాధీనం చేసివేసినాను. ఇక పరిపాలనాభారము నామీద తప్పిపోయింది. ఇంకా మంత్రిపదంమాత్రం యెవరికీ యివ్వ నేలేదు.

భష—అంజని పను లయిపోయినవి. ఇకవక్క- జంబుకే శ్వరశాస్త్రి మాత్రమే మిగిలివున్నాడు.

సృగా—అతడికి యివ్వడమయితే నాకు యిష్టంలేదు కాని ప్రస్తుతం మరివకడు యెవరూ లేకపోవడంచేత కొన్నాళ్ళతఱ్ఱి మంత్రినిగాచేసి చూతము. ఇప్పుడు మరీయెవ్వరినైనా పెడుదామంటే వకసింహానికయినా వ్యాఘ్రానికయినా యివ్వవలెను. అటు వంటివాళ్ళు మంత్రిత్వానికివస్తే మీమీదకూడా అధికారం చెయ్యడానికి ప్రయత్నంచేస్తారు. వకసారి అధికారంయచ్చిన తరువాత తీసివెయ్యడం బహుశక్త్యం. మీకులోకువయినవాడున్ను మీరుచెప్పినట్లు వినేవాడున్ను జంబుకేశ్వర శాస్త్రికేయిత్తామూ మరియెవ్వరికయినా యిత్తామా? మీక్షేమం నిమిత్తమే నేను మిమ్మలిని అడుగుతూ వున్నాను. మీయిష్టంవచ్చినట్లుచేస్తాను. నేను చెయ్యడం యేమిటి! కావలసినట్లు మీరేచేసుకోండి.

గ్రామ—లోకువయినవాడు జంబుకేశ్వరశాస్త్రినే మంత్రినిగా చెయ్యడానికి మేమందరమూ వప్పుకున్నాము. యిఖిముండు జరగవలసిన పనియేమిటి?

సృగా—పనియేమున్నది? మీరందరూ కదిలి సింహములూ పెద్దపులులూ మొదలయిన సమస్తమృగాలవద్దకూ వెళ్ళి దేవతలు నావిషయంలో జరిగించిన అనుగృహాన్నిచెప్పి మీరాజ్యం మీరు స్థిరపరచుకొని నేటినుంచీ సింహాలుమొదలయిన వాటిమీదఅధికారం బెల్లెట్టు చేసుకోవలెను. అది మీకార్యంగనుక మీరు

శ్రద్ధవహించి చేసుకో వలసిందే కాని యిందులో నా కార్యం ఆవగించంతయినా లేదు.

గ్రామ—అవును మేమిప్పుడేపోయి దేవతలు అరణ్యరాజ్యానికి మిమ్మలిని చక్రవర్తినిగా చేసిన సంగతి సమస్తాటవులలోనూ చాటిపెస్తాము. కుక్కురసోమయాజులుగారూ! ఔండి. సునకాచాక్కులుగారూ! దయ చెయ్యండి. సోర మేయ శ్రేష్ఠి గారూ! ఔండి. భవకచయనులుగారూ! లేవలేమి? వృకేశ్వరరావు పతులుగారూ! సెలవువుచ్చుకోండి. (అని వారందఱును నిష్క్రమించుచున్నారు.)

సృగా—(తనలో) దొంగవుద్యోగాలిచ్చి వీరినందరినీ మాయలోపడ వేసినాను. రాజ్యం కాస్తస్థిరపడకాకే నా ప్రభావం చూపుతాను. అండాకా కొంచెమోపికపట్ట వొదిగివుండవలెను. (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

౪. రంగము:—సృగాలమహారాజు సభామందిరము.

.....

[సృగాలమహారాజును, జంబుకేశ్వరశాస్త్రియు ప్రవేశించుచున్నారు.

సృగా—ఓయీ! జంబుకేశ్వరశాస్త్రి! నా నేర్పుచేత యెట్లా వాళ్ళంతటవాళ్ళే నిన్న మంత్రినిగా కొనుగొనేటట్టు చేసినానో చూచినావా? ఇప్పుడు నీకు సంతోషముగావున్నదా?

జంబు—దేవరవారి దయవుంటే నాకు సంతోషానికి యేమి తక్కువ? కావలసినంత సంతోషముగావున్నాను. కుక్కురసోమయాజులు మొదలయిన వాళ్ళంతా యెక్కడను వెళ్ళినారు?

సృగా—మనపట్టాభిషేక మహోత్సవం సమస్తా రణ్యాలలోనూ చాటించి సింహాలు మొదలయిన మృగాలన్నిటినీ మన నేవకువప్పించి తీసుకురావడానికి వెళ్ళినారు. వాళ్ళుతప్పకుండా సింహాలు మొదల

లయినవాటిని మన పాదసేవకులనుగా చేస్తాడు. ఇక మనకు మృగ రాజ్యం స్థిరపడడటే నేను మృగరాజు నయినాను.

జంబు—మీకు మృగరాజ్యం స్థిరపడగానే నాకు మంత్రిత్వం కూడా స్థిరపడడటే. రాజుకు తగినమంత్రిని చూచుకొనాను.

సృగా—అవునుగాని నీకు మంత్రిత్వం చూరికీ దని గర్వంతో నిక్కి విర్రవీగక మహావీరయగ కలిగివుండవలెను. కొంతకాలం వరకూ నీమీద నాకు మహాప్రేమ. పున్నట్టు తెలియకుండా, అందరికీ లోబడి నీవు అణగిమణివుండవలెను. కొన్నాళ్ళు అందరికీ భృత్యుడవై తలచో నాలికలాగువుంటే మన రాజ్యం స్థిరపడతదవలె కావలసినంత అధికారం చెయ్యవచ్చును.

జంబు—అలాగే చేస్తాను. తరువాత నాశక్తిమీరేచూస్తాడు.

సృగా—రాజ్యంలేనప్పుడు నీవు యిదివరకా నా మంత్రిత్వం చెయ్యడం చెయ్యడంకాదు. నీమంత్రిత్వ సామర్థ్యం యిఖ కనపడవలెను. ఇంతకాలానికి నేను మృగరాజునయినాను. అంటే నేను యిప్పుడు సింహాన్నయినానన్నమాట. సింహాన్నయినప్పుడు నాగౌరవానికి తగినట్టుగా నారాణీకూడా సింహమే కావలెనన్నమాట నీకు తెలిసినదే కదా? కాబట్టి యిది నీవు నన్నులో వుంచుకోవలెను. మనలోమాటయిది. అప్పుడేయెవ్వరితోనూ వెల్లడిచెయ్యకుమా. పూర్వం నహుషమహారాజు యింద్రత్వానికి వచ్చినప్పుడుకూడా యిలాగంటి కోరికేకోరినట్లు పురాణాలలో విన్నట్లు జ్ఞాపకం. ఇందులో యేమీతప్పితంలేదు. ఈకోరిక మీరాజుకు తగినరాజ చిహ్నమువుంటే మీకూ గౌరవంగా వుంటుందన్న పుద్దేశ్యంతో కోరినదే కాని కామంచేత కోరింది కాదునుమా.

జంబు—అవును మీరుయెప్పుడూ మాగౌరవము కోసమే చూస్తూవుంటారు. ప్రజల మేలువోగ్గి వారిగౌరవంకోసం చూచే

రాజు గౌరవకడం బహుదుర్లభం. మీరు ప్రజలు చేసుకొన్న భాగ్యం చేత పరశ్రేయస్సహనంగల రాజులు లభించినారు.

సృగా—ఇది యీప్రసంగం చాలించు. అరుగో కుక్కుర సోమయాజులూ మొదలయినవారు వస్తూవున్నారు. వారు వెళ్ళిన కార్యం కాయుంగిదో పండయిందో కనుక్కోవలెను.

జంబు—పండే అవుతుంది. నేను మంత్రినయివుండగా కార్యం విఫలంకావడంకూడానా?

[అప్పుడు కుక్కుర సోమయాజులును, శునకాచార్యులును, సారమేయ శ్రేష్ఠియు, గ్రామసింహదాసును ప్రవేశించుచున్నారు.)

సృగా... (లేచి యెదురుగా వెళ్ళి) ఓమంత్రివరులారా! సభా సదులారా! దయచెయ్యండి.

కుక్కు—మృగరాజులు మీరు మాకింత గౌరవం చెయ్యి వలసినపనిలేదు. మృగరాజయిన సింహముకు మేము యిదివరదాకా యేగౌరవం చేస్తూవున్నామో యింతటినుంచి మేము మీకాగౌరవం చేస్తూవుండవలెను.

సృగా—నేను రాజు నేమిటి? నిజానికి మీరేరాజులూ నేనే నేవకుణ్ణి. మీరుమాత్రం గ్రామసింహాలుకారా? అయినాకానీ మీరందరూ ప్రార్థిస్తూవున్నారు గనుక సింహాలు మొదలయిన వృత్తము మృగాలవల్ల మంతులున్న సభికులున్న అయిన మీకు గౌరవం కలిగేసిమిత్తం వాళ్ళయెదుట నేను పూరికే రాజచిహ్నాలు ధరిస్తాను. మీరు వెళ్ళిన కార్యం యేమిచేసుకొనివచ్చినారు?

గ్రామ—పండించుకొని వచ్చినాము. దేవతలప్రసాదం యెప్పుడయినా విఫలం అవుతుందా? సింహశాస్త్రాలాగులు దేవర వారి సందర్శనం నిమిత్తం మేము యిప్పుడేవస్తాము, మీరుముందు గాబోయి వర్తమానంచెయ్యమంటే మేమువచ్చిగాము. వారు యీపాటికి బయలుదేరివుంటారు.

సృగా—ఈ గౌరవమంతా మీ దేకాని నాదికాదు. ఆహా ! యేమిరాభాగ్యము! నాబంధువులు సింహాదులచేత కొలువుచేయించు కుంటూవుండగా చూచేపుణ్యం నాకు లభించింది! నేనిప్పుడు కృతార్థుణ్ణి. నాను. ఈకుక్కురసోమయాజులుగారు వద్దన్నాడుకాని ఈయన ప్రధానమంత్రీ అయి యాయుండ్రైనై భవమంతా అనుభవించదగిననారు ఇప్పుడు మనమంత్రీఅయిన జంబుకేశ్వరశాస్త్రి మీకందరికీ పరమభృత్యుడయి నడుచుకునేవాడే గనుక యిప్పుడూ మీ కేమీలోపంలేదు.

కుక్కు—మీరుచేసిన గౌరవానికి నేనర్హుణ్ణి కాను. నేను వకరిచాటువ వొదిగివుండి జీవనం చెయ్యవలసినవాణ్ణి కాని స్వతంత్రించి అధికారం చెయ్యవలసినవాణ్ణి కాను. మీమాట మీరరాదని అంగీకరించినాను గాని యీ సేవాధిపత్యాని కయిచా నేను తగినవాణ్ణి కాను.

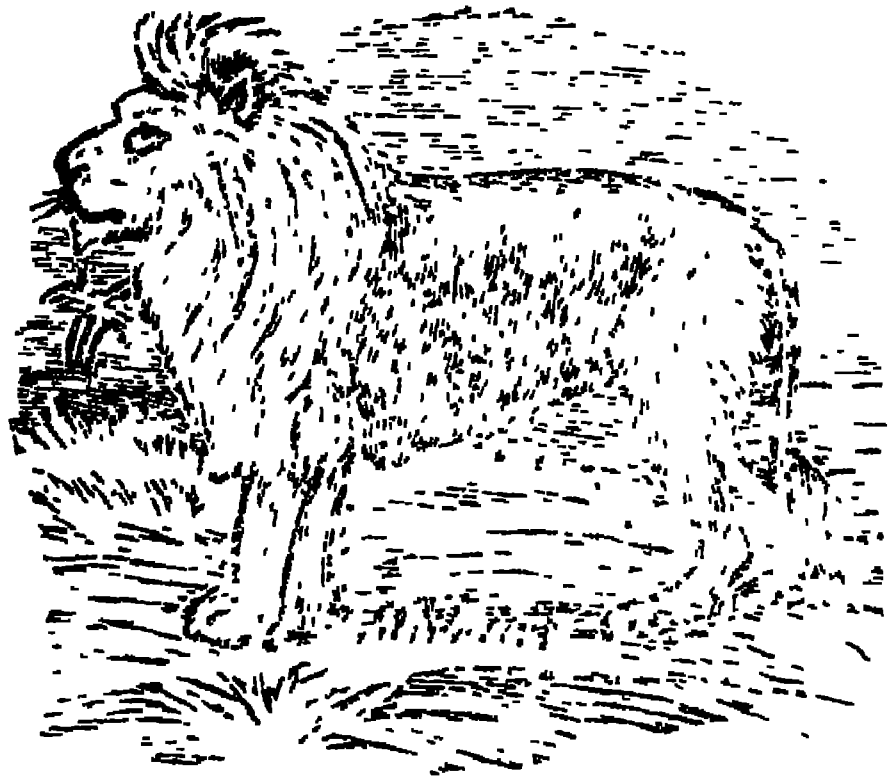
సృగా—ఆత్మోత్కర్ష చెప్పకోవడానికి యిష్టంలేక మీరు యిలాగంటూ వున్నారేకాని చిన్నప్పటినుంచీ మీతో కలిసి మెలసి వున్నవాణ్ణి మీశక్తి సామర్థ్యాలు నాకు తెలియవా? అయినా యిప్పుడు వక్కటినూత్రం ఆలోచించ వలసివున్నది. సింహశాహ్దాలాదులు చిరకాలంనుంచి స్వతంత్రం వహించి యితర జంతువుల మీద అధికారం చెస్తూవుండడానికి అలవాటుపడ్డవి. వాటికి వక్కమాటుగా యితరులకు లోబడడం అంటే బహుకష్టంగా వుంటుంది. అందులోనూ నాబంధులయిన మీరు మంత్రులుగానూ సభికులుగానూవుంటే వాటికి కళ్ళమంటగావుంటుంది. కాబట్టి కొంతకాలం మీరు తరుచుగా వాటికళ్ళ పడకుండా, మీఅధికారానికి క్రమక్రమంగా అలవాటుపడ్డదాకా ఆవివచ్చినప్పుడు మీరుకొంచెం కొలగి వుంటూవుండవలెను. ఇది మీక్షేమంకోసమే చెప్తున్నాను.

నుమండి. అవి కూరడంతువులు. కార్యం మించినతరువాత మనం
యేమనుకున్నా కూడిగాదు. వాటియందు మీరు భయభక్తులు
కనపటిచి నాకు పరమపితేయలయి చేతులు కట్టుకొని నిలువబడ
వలెను. అవి వెళ్ళగానే తనవాత మిమ్ములిని నేను నెత్తిమీద
పెట్టుకుంటారు. ఇలాగన్నానని మీరు మనస్సుతో మరివకవిధంగా
అనుకోవద్దు. ఇదంతా మీకేమికోసమే చేస్తావున్నానని ముందు
గానే నేను మున్నాటికి చెప్పజూపున్నాను. వాటిముందర మీరను
త్రిత్వంచూటా యితర వున్యోగాలనూబ మీరు యేమీ తలపెట్టి
గూడదు.

జంబు—మే గుండరమూ యేలినవారి సెలవుకు బద్ధులమయి
మీ ఆజ్ఞ శిరసావహించి నడుచుకుంటాము. అరుగో సింహేంద్రా
దులు వస్తూవున్నాడు.

[అప్పుడు సింహసార్వభౌముడును, వ్యాఘ్రేశ్వరరావును,
భల్లుకేంద్రుడును, హరిణావధానులును, శశక
శాస్త్రియు, ప్రవేశించుచున్నారు.

సృగా—(తనలో) నేనిప్పు డేలాగయినా వీటిని వలలో
పడవేసి స్వాధీనం చేసుకోవలెను. ఇది లోపక్షితే నాకు రాజ్యమంతా
దక్కినట్లే. (అనిచేతులు జోడించుకొని యెదురుగావెళ్ళి) ఓహూగ
సార్వభౌములారా! మీరు నమస్కారము.

సింహానందము.

సింహా—సిరిప్పము నూకు రాజుల ముందు. మీకు మేమే నమస్కారము చెయ్యవలెను. మీకు దేవతలు మృగరాజ్యంబుచ్చిన మాట కుక్కుర సోమ కూజులు మాకు చెప్పినాడు. అతడు యెప్పుడూ అసత్యంపలికేవాడు కాదుగనుక, అతని మాట విశ్వసించి మేమందరూ మీదర్శనానికి వచ్చినాము. మీశరీరం రంగుచూడడంతోటే అతనిమాటలసత్యం గురించి స్పష్టమయింది.

సృగా—రాపురాకృతపుణ్యచేత నామందు దేవతలకూ మీకూ కూడా అనుగ్రహంవచ్చింది. ఈకుక్కురసోమకూజులు మీరుచేసిన శ్లాఘనకంతకూ తగినవాడు. యెంత నిదర్శనమూ కనపడకపోతే అతడు వకరు చెప్పినమాట నమ్మేవాడుకాదు. ఓసింహ సార్వభౌమా! పీఠమును స్వీకరించండి. ఓ వ్యాఘ్రేశ్వరా! ఈపున్నతాననంమీద కూర్చుండండి. ఓభల్లగాకేంద్రా! దయచెయ్యండి.

సింహా—రాజులుమీకు సింహాననముమీద కూర్చున్నతరువాత మేము కూర్చుంటాము. ముందుగా మీరు కూర్చుండవలెను.

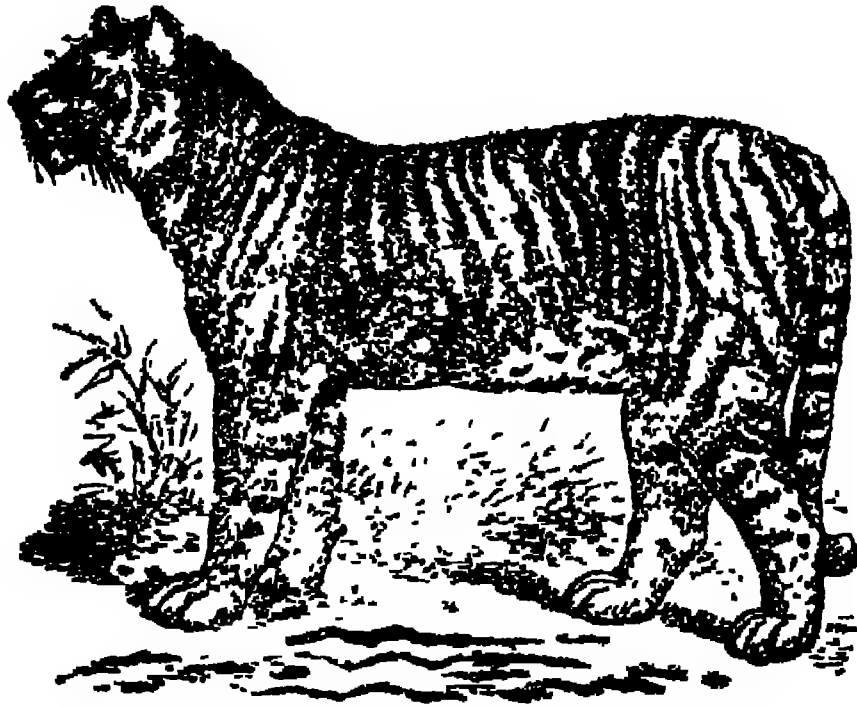
సృగా—నేను రాజునేమిటి? దేవతలమాట తీసివెయ్యరాదని నేను నూరికే రాజునాను. ధరిస్తానుగాని— (తనలో) ఏదోమిష

చెప్పి యిప్పుడు వీళ్ళందరినీ పంపి వెయ్యవలెను. (ప్రకాశముగా) జంబుకేశ్వర శాస్త్రి! ఇర్కురసోమమయాజులుగారూ! మీరు పుభయలూ వెళ్ళి శరభేంద్రరావుగారిని వక్కసారిదర్శనంయిమ్మన్నానని మనవిచేసిరండి. ఓశునకాచాక్యలుగారూ! మీరు తక్కిన యిద్దరినీ వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళి సింహసార్యభాము మొదలయినవారు విజయంచేసి మీకోసం యెదురుచూస్తూవున్నారని గజేంద్రాదులను వెంటబెట్టుకునిరండి. శీఘ్రముగా బొండి.

జంబుకేశ్వరాదులు—చిత్తము. (అని వెళ్ళుచున్నారు)

స్వగా—ఓసింహసార్యభామా! వ్యాఘ్రేశ్వరా! మీరుదయ చేస్తేనేకాని నేను కూర్చోను. వూరికేనేనుపేరుకు రాజునేకాని యీ రాజ్యమంతా యిఖముందున్న మీదే. యిదివరకు రాజ్యంచేస్తూ వున్నట్టే యిఖముందుకూడా యీసింహసార్యభాములే రాజ్యం చెయ్యడం నా అభీష్టం. దేవతలమూట తీసివెయ్యకుండా మీకందరికీ యిష్టంవుండి కూర్చోమంటే నేను వూరికే సింహాసనమీద కూర్చుంటాను.

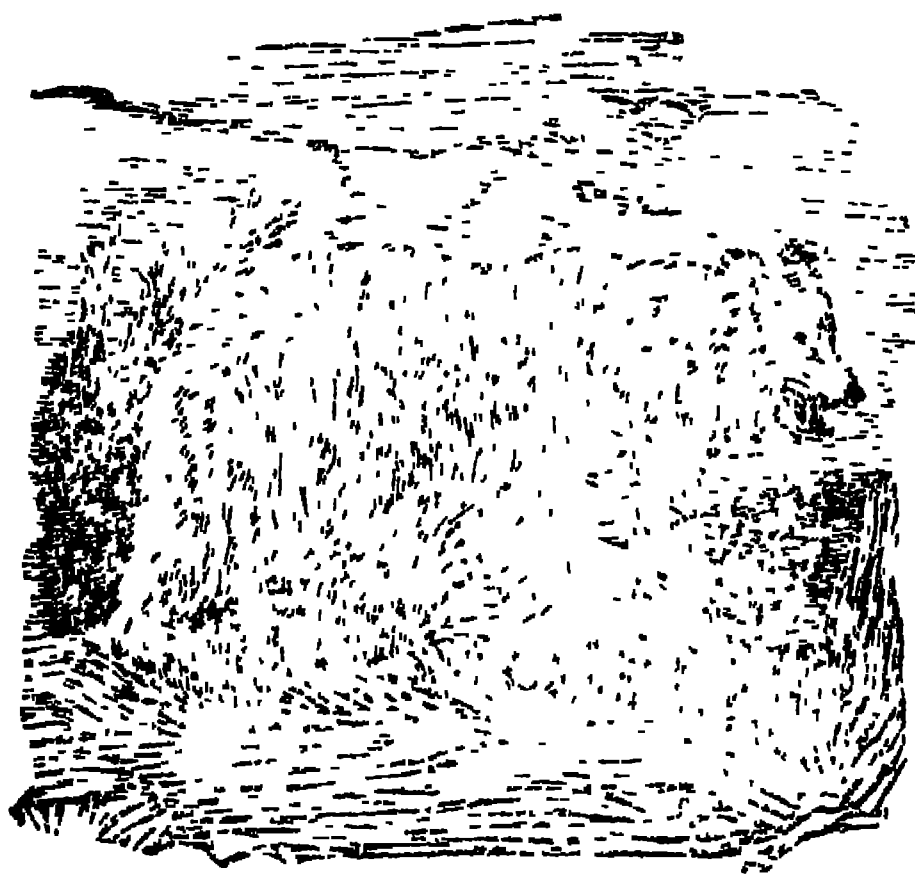
సింహ—దేవతలఆజ్ఞను మీరన్యధాకరించరాదు. వూరి ఆజ్ఞను చెల్లించడం మాకందరికీకూడా ముఖ్యకర్తవ్యం. మీరీ అరణ్యరాజ్యభారం వహిస్తే మీతరపున మేము సమస్తకార్యాలూ నిర్వహిస్తాము.

వ్యాఘ్రేశ్వరరావు

వ్యాఘ్ర—మీరవశ్యంగా సింహసార్వభౌములు చెప్పినట్లు చెయ్యవలెను. ఈయనమాట మనం యెవ్వరమూ దాటకూడదు.

సృగా—మీ ప్రధయుల ఆజ్ఞా మీరడానికి భయపడతాను గనుక మీయిష్టానుసారం చెయ్యడానికి వప్పకున్నాను. అలాగయితే యీసింహ సార్వభౌములు ప్రధానమంత్రీపదం వహించి సమస్త రాచకార్యాలూ స్వతంత్రంగా నిర్వహిస్తూ వుండవలెను. శ్రీకృష్ణుల వారు పేరుకు ప్రగ్రసేనుణ్ని సింహాసనంమీద కూర్చోపెట్టి రాజ్య భారమంతా తామెలా వహించినారో మీరూ అలాగే వహించ వలెను.

అర్జునాచలము

భల్లు—పాదు ప్రధానమగుచో స్వయం అంగీకరించి టూటభీష్మ ప్రకారమే జరిగిస్తాడు వాడువుండగా అటువంటి గొప్పగౌరవానికి యితడు తెవరయినా అర్హులవుతారా? ఇక సేనాధిపత్యం యీ వ్యాఘ్రేశ్వరరావుగాకి యివ్వవలెను. ఆయన అరణ్యమీదదండు యెత్తినారంటే నైదులదూ తల్లడిల్లుతూవుంటాడు. ఆయన ధాటికీ ఆగేవాడు లోకంలో దెవరూలేడు.

స్వగా—(తనతో) ఈసమయంలో యెలాగయినా కుదుర్చుకోమయాజులమీద వీళ్ళకు అయిష్టంవుట్టేట్టుచేసి వాణ్ని యెలాగయినా శీఘ్రంగా వదల్చుకోవలెను. వాడున్నంతవరకూ మన రాజ్యం స్థిరమని నమ్మివుండరాదు. నీలి.సూగసంగతి వాడికి యే మాత్రం తెలిసినా నిజం బయలపెట్టి మనకొంప దీస్తాడు. (బిగ్గరగా) అవశ్యంగా వ్యాఘ్రేశ్వరరావుగానే సేనాధిపత్యం వహించడం నా కోరిక. సేనాధిపతిగా వుండడానికి ఆయనకంటే అర్హులు లోకంలో యెవరూవుండరు. కాని—ఆయనే మనకు సేనాధిపతి,

వ్యాఘ్రే—ఏమో చెప్పవచ్చి “కాని” అని పూడుకున్నాడు. అదేమో చెప్పండి. నేను సేనాధిపతిగా పుండజానికి మీకేమయినా అభ్యంతరం వున్నదా?

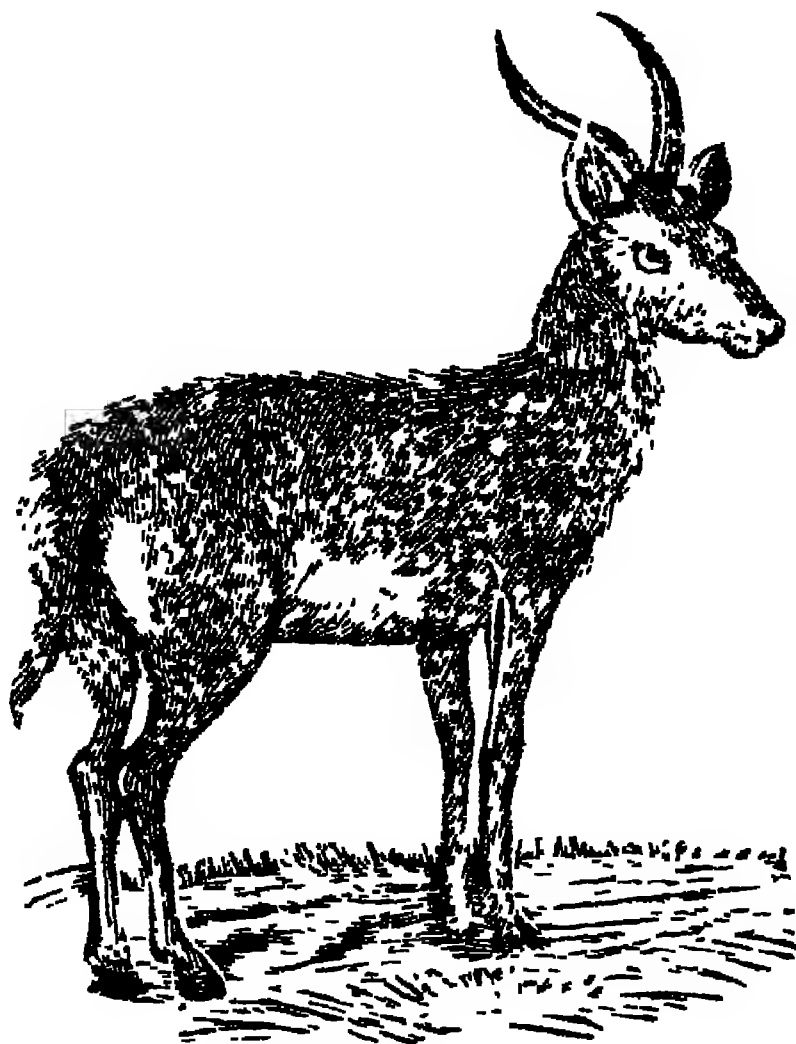
సృగా—దైవసాక్షిగా చెప్తాను. నాకేమి అభ్యంతరం లేదు. వక్కసంగతి చెప్పవచ్చి యెందుకని మాని వేసినాను. పోని య్యండి, ఆసంగతి యిప్పుడు తలపెట్టకూడదు. అతడూ మన కాస్త కోటిలోవాడే.

వ్యాఘ్రే—ఆసంగతి యేమిటో, అతడేమిటో, అవశ్యంగా చెప్పవలెను. మీరిప్పుడు చెప్పకతీరదు.

సృగా—మీరింత నిగ్బంధపెడుతూ వున్నాడుగనుక విధితేక చెప్పవలసి వస్తూవున్నది. కుర్కుర సోమయాజులు నాకుపరమాప్తుడు. అతనివంటి నత్యసాధుడూ, ఉత్తమశ్లోకడూ లోకంలో మఱియెవడూలేదు. సేనాధిపత్యం చెయ్యడానికి తనకు కొంచెం అపేక్షవున్నట్టు నాముండతి అతను సూచనగా కనపరచినాడు. అంతేకాని మఱి యేమీలేదు. మీకు సేనాధిపత్యం యిస్తామంటే అతనూ సంతోషిస్తూవచ్చుకుంటాడు. ఈమాట మళ్ళీ అతనికి తెలియనిచ్చేరు నునుండి. అతడు బహుదూర్జవాడు.

వ్యాఘ్రే—(తనలో) మనమీదికి పోటీకి వచ్చినాడుగనుక కుర్కుర సోమయాజులపని పట్టించవలెను. (బిగ్గరగా) ఎంతమాత్రమూ తెలియనియ్యను. మీకుయిష్టంవుంటే కుర్కుర సోమయాజులనే సేనాధిపతినిగా చెయ్యవచ్చును.

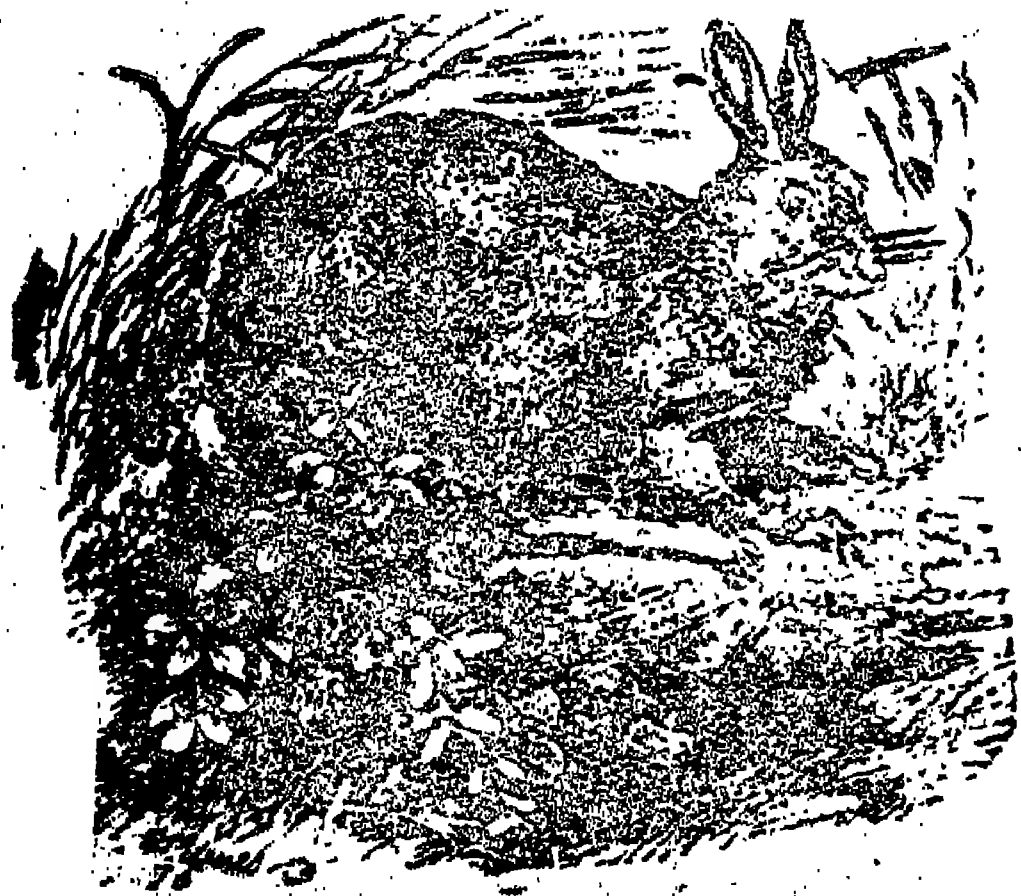
సృగా—మిమ్మలిసప్పుడే సేనాధిపతినిగా చేసినాను. అతనితోటి మీకేమిటి? మీకీయధికారంవచ్చిందంటే అతనికిమాత్రం మరి వకవిధంగా వుంటుందనుకున్నారా? మీరుమనసులో యేమీపెట్టుకోవద్దు.

హరిణాపధానులు

హరి—కుర్కుర సోమయాజులు బహుదోడ్డవారు. మీరు
పున్నారంటే ఆయన ఆకోరిక కోరివుండరు.

వ్యాఘ్ర—అవును. అతడు మంచివాడని నేనూ యెరుగు
దును. అతనువున్నా నాకూయిష్టమే.

శశికళాస్త్రి

శశ—మీరు సేవాధిపతిగా వచ్చిపదంపే కుదుర్చు సోమ
యాజులుగారు బహుసంతోషించి తనకు మీరంతా బలవంతపెట్టి
యిస్తామన్నా పుచ్చుకోరు.

సృగా—అందుకు నువ్వేమంటేను ఈభల్లూం కేంద్రుడిగారిని
ధర్మాధికారినిగా నియమింపామా?

వ్యాఘ్రే—అవశ్యంగా నియమించవచ్చును. ఇప్పుడు
పుడ్యోగ నిరూపకా లయినవిగనుక రేపుకుళ్ళి సభచేరువాము.

[అండు నిష్క్రమించుచున్నాడు]

గీ. రంగము—మహారణ్యపుర శాహ్యాప్రదేశము

[శునకాచార్యులును, గ్రామసింహదాసును, సారమేయశ్రేష్ఠియు,
జంబుకేశ్వరశాస్త్రియు ప్రవేశించుచున్నాడు]

శున—మనరాజుగాగిస్థితి యేమిబాగావున్నదికాదు. అడవు
లన్నీతిరిగి. మృగాలన్నిటితోనూచెప్పి, తనరాజ్యం నిలపజానికి

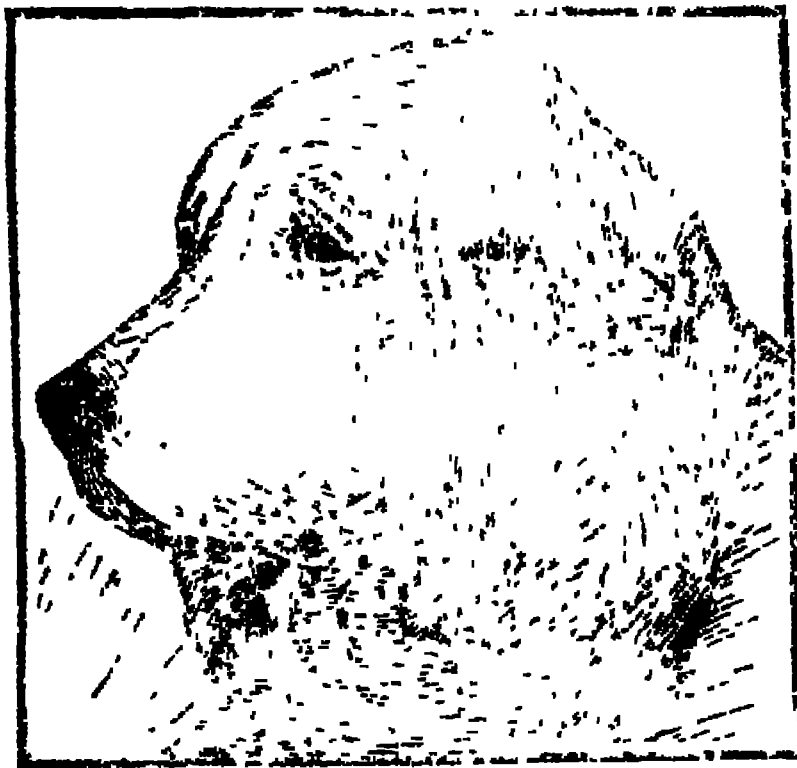
మనమే ముఖ్యకారకులమయినప్పటికి యే కార్యంలోనూ మనలో చిన కొంచెమయినా లేకుండా కృతిఘ్నుడయి మనవందరినీ నీచసేవకులను చూచినట్టు మిక్కిలి సీచగా చూస్తావున్నాడు.

గ్రామ—నీవేమో ఆలోచనా పాలోచనా అని మాటలు చెపుతూ వున్నావు. ముందుగా మనప్రాణాలకుంట ఆలోచించు. ఏ నిమిషములో యే దుష్టశిలో చెప్పి రహస్యంగా యెవరితల తియ్య మంటావో యెవరికి తెలుసును? ఆయన పయికి కనపరిచే నక్క వినమాలనూ దొంగ ప్రేమనూపట్టి చూస్తే కుక్కురసోమయాజులు గారిని యిలాగు చంపిస్తాడని యెవరయినా కలలోనైనా అనుకున్నారా? రేపు మనగతీ అంతే అవుతుంది. మనగాజుకు అంగిట బెల్లమూ ఆత్మోవిషమూ అని అందరూ యెరుగుదురు.

సార—దీనివిషయంలో తిప్పకుండా మనం యేమయినా వుపాయం ఆలోచించవలెను. ఈ దుర్మయంచూస్తూ వూరుకుంటే మనప్రాణాలదక్కవు. నేను కుక్కురసోమయాజుకు వచ్చింది రేపు మన ప్రాణంమీదికే వస్తుంది. నక్క కుక్కురసోమయాజులనే కాదు, మహిషేశ్వరుణ్ణి కూడా రాత్రి యెవ్వరో చంపివేసినారు. పాశ్వతలలు యిక్కడనే పడివున్నవి. ఈవిషయంలో ప్రధానమంత్రి గారు జంబుకేశ్వరశాస్త్రి గారు మీరేమంటారు?

జంబు—ఈ ప్రధానమంత్రిత్వం యేగిసినట్టేవున్నది. సింహ సార్వభౌముడు వచ్చినప్పుడు మనతో నీవే ప్రధానమంత్రినని చెప్పినాచేత ఆయనకు అన్ని పనులూ చేయిస్తాడు. ఆయన వెళ్ళిన తరువాత నేను యిదేమిటయ్యూ అని అడిగితే, “నిజమయిన ప్రధానమంత్రివి నీవే. నాలుగురోజులు ఓలిక పెట్టి పనిచేస్తావును తరువాత నీకు బహిరంగంగానే మంత్రిత్వంయిస్తాను” అని సర్దిచెప్పతాడు.

నా మంత్రిత్యం వక్కదానిలోమాత్రం కనబడుతూవున్నది. ఎవ్వరూ లేకుండా చూచి నన్ను రహస్యంగా పిలిచి “నీకు ప్రధానమంత్రిత్యం యిచ్చినానుగదా! మృగరాజయిన నాకు తగిన రాణిని తీసుకుని రావా?” అని తనకు ఆడసింహాన్ని తీసుకురమ్మంటాడు, ఇవన్నీ చెప్పుకుంటే సిగ్గులచేటు. మీలోగనుక చెపుతూవున్నాను. ఇప్పుడు రాజుగారివద్ద మీ అందరి సభికత్వమూ యేలాగున్నదో నా మంత్రిత్యమూ ఆలాగేవున్నది.

సార—చచ్చినా కానీ శుక్కు, గో, మొదలగు తల జీనకళ వుట్టిపడ వీరరసం యెలా మోలుకున్నావునో చూడు. ఇటువంటి సుజనుణ్ణి చీకటిలో చంపించడానికి యేలాగున మనసువచ్చిందో! అతని మరణం సంగతి విచి స్మరణమహారాజు యీరోజులో ప్రపంచమంతా మునిగిపోయానన్న వెక్కె వెక్కె యేడుస్తూ, అటువంటి మంచివాడు పోయినతరువాత తనకిక బాధ్యత చెప్పుడానికి యిష్టం లేనట్టు నటిస్తూ వున్నాడు. పయికి దొంగ వేషాలు వేసి యెంత యేడిచినా ఇది తప్పకుండా మనరాజు పనేకొన ముంవకరిదికాదు.

శున—అందుకే యెంతమాత్రమూ సుదేహంలేదు. రాజ్యం వస్తేమాత్రం మునుపటి అల్పబుద్ధి ప్రడకలతోగాని పోదు. వీడివద్ద

యెన్ని నక్కజిత్తులైనా వుచ్చవి. నోదనవ్యతూవుంటే నొసలు వెక్కిరిస్తూ వుంటుంది.

గ్రామ—అవును. వీడుచేసినమోసాలు మనం చిన్నప్పటి నుంచీ యెరుగుచుము. యెరిగివుండిన్నీ మనం బుద్ధిభ్రమసి మధ్య మధ్య గోతులలో పడుతూవుంటాము. మనం యెండలోపడి అడవులూ కొండలూ తిరిగి పెద్దపులులచూ సింహాలచూ తీసుకునివచ్చి పాదాక్రాంతులను చేసినపాపం చేత తుడకు మనకే మోసంవచ్చింది. నాలుగురోజులు రాజ్యం రావడంతోనే తానేమో మహారాజయినట్టూ మనమంతా తనకేమో పాదసేవకులమయినట్టూ మనమూ చూస్తే మాట్లాడనేమాట్లాడదు. చెవిటివాడివలె మనంచేసే మనవి వినిపించుకోదు. వాయువురోగం వచ్చినవాడివలె తల ఆడిస్తాడు.

సార—అవును. నీవు చెప్పినదంతా నిజం. దుష్టరాజుకున్న సన్నిపాతజ్వరం వచ్చినవాడి కిన్నిలక్షణాలు వకటేనిధంగావుంటవి. ఇప్పుడు జరిగినవానికి విచారించిన ఫలంలేదు. ఇఖముందు మన ప్రాణాలకయినా మోసం రాకుండావుండే సమపాయంచూడవలెను.

శున—నాబుద్ధికి వక్కటే ప్రసాదం కనబడుతూవున్నది. సృగాలమహారాజును రాజ్యాన్నుంచి తొలగించి యెప్పటి నక్కను చెయ్యడం తప్ప రెండోపుపాపం కనబడడంలేదు.

గ్రామ—అప్పుడుగాని అపరిమిప్పుడు మనకు సాధ్యంకాదు. సింహాలూ వ్యాఘ్రాలూ పరమభృత్యులయి సేవచేస్తూవుండగా నాలుగుకుక్కలూ నక్కలూచేరి యెలా సింహానన విహీనుణ్ణిగా చెయ్యడం సాధ్యమవుతుంది? సమయంవచ్చినదాకా కనిపెట్టుకొని వ్రాడి స్వయంకృతపరాధం అనుభవిస్తూ సమస్తమూ దైవానికి ఒదలిపెట్టి వూరుకుంటే మళ్లండు తానుచేసిన దోషంవల్ల తానే నశిస్తాడు. లోకంలో మర్కార్గం యెల్లకాలమూ సాగదు. సత్పురుషు

లకు హానిచేస్తూ యిటువంటి దుర్మార్గాలు చెయ్యడంవల్ల తనగొయ్యి తాను తవ్వకోవడమే కాని మరివకటి గాదు. చూస్తూవుండు వీడు మన కళ్ళముందరనే తాను తవ్వకొన్న గోతిలో తానే పడి చస్తాడు. మహిషేశ్వరుడిచంటి నిర్దోషులను నూరికే హింసిస్తే, ఆపాపం కట్టి కుడుపడండా నూరికే పోతుందా? చూడు, ఆ మహిషేశ్వరుడి తలచూస్తే యెలా జాలిపెట్టావున్నావో! ఇటువంటి మాయా మర్మమూ యెరుగనివాడి దుర్మరణంచూస్తే యెవరికి జాలిపుట్టదు?

సార—నీవు చెప్పినమాటలు సత్యమేకాని, దుర్మార్గుడు తనంతట తానునశించేవరకూ చూస్తూవుండుకోరాదు. చూస్తూ నూరుకుంటేయీలోగామనకే నేదొస్తాననిచేసి మరీచస్తాడు. కాబట్టి సాధ్యమయినంతశీఘ్రంగా దుష్టుణ్ణి అణిచివేసేమార్గం చూడవలెను. బాగా ఆలోచిస్తే వ్రపాయం దొరకకుండా వుండదు. మన అందరిలోకి జంబుకేశ్వరశాస్త్రి మహాబుద్ధిమంతుడు. అతడు పూర్ణంగా తలుచుకుంటే మంచి వ్రపాయం దొరక్కపోదు. ఇతని సహాయం వుంటే మనకు తప్పకుండా కార్యసిద్ధి అయినట్టే.

జంబు—నేనూ అదే ఆలోచిస్తావున్నాను. తొందరపడ గూడదు. బాగా ఆలోచించిచేస్తే మనవ్రపాయం రామబాణంవలె అమోఘంగా పట్టుకోవలెను. నేను వక్క రహస్యం విన్నాను. అది మన కార్యసిద్ధికి పనికివస్తే పనికిరావచ్చును.

సార—నీవు బుద్ధియుండు అపర బృహస్పతివి. అప్పుడే నీబుద్ధికి మంచి పుపాయమేమో తగిలింది. నీవు విన్న రహస్యం యేమో కొంచెంచెప్ప.

జంబు—మరి యేమీలేదు. నాడు వీడి మాటికి పట్టుకున్న నీలిరంగు దేవతలూ యివ్వలేదు యెవ్వరూ యివ్వలేదట. వీడారాత్రి కన్నగానక వ్యాప్టోరీ నీలిగూనలో పడితే రంగు పట్టుకున్నదని కోళ్ళనిమిత్తం తిరుగునూ కంచెలోవుండి చూస్తూవున్న నాబంధువుచొకడు రహస్యంగా చెప్పినాడు.

గ్రామ—అది తప్పకుండా నిజమే అయివుంటుంది. అందుకు సందేహంలేదు. వీడిఇల్లు పల్లకాడుకానూ! యీనక్కపోతు యెంత మోసము చేసిందిరా! వృధాగా వీడి ఈతంత్రంవల్ల యింతమంది బుద్ధిమంతులున్నూ ప్రముఖులున్నూ యిట్టే మోసపోయినాడు. యీసంగతి తెలిస్తే సింహాలూ పెద్దపులులూ యీ అవమానం సహించి వూరుకోవు.

జంబు—కేకలువెయ్యక మెల్లిగా మాట్లాడు. చెట్లకకూడా చెవులువుంటవి. మనసంగతి కొంచెం గ్రహించి యేపక్షిగాడైనా వెళ్ళి చెవులోవేస్తే దానికి తగినతంత్రం యేదోపన్ని తనకున్న యీ వర్తమానం చెప్పిన నాబంధువుడికిన్నీ విరోధమని సాక్ష్యం తెచ్చి రాజద్రోహం చేసినాడని తల తీయించివేస్తాడు. రాజు తలచుకుంటే దెబ్బలకు కొదువా?

సార—వాడు అంతపని చేసేవాడే. ఈ కుట్రలో మన మంతా చేరివున్నామని మన్నందరినీకూడా కలిపి దలలు తీయించిరా తీయించవచ్చును. కాబట్టి మన కార్యం యెవ్వరికి తెలియకుండా రహస్యంగానే సాధించుకోవలెను. ఇప్పుడు దేవతలంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. కుర్కురసోమయాజుల మరణం యెలాగు జరిగిందంటే

దేవతలో దయ్యములో చేసివు టబి నాది యిది భూలోకంలో వాడు చేసింది కాదని యిండాతా కృతాలమహాకాండ చెప్పినాడు. ఇది తన మీద అనుమానం తప్పి మికోవడానికి అప్పుచూడకాని మరివకటి కాదని నాకు యిప్పుడు తోస్తూవున్నది. ఏడు స్వర్గలోకంలోకి వెళ్ళిన మాటే అబద్ధమయి పీడి కీపలిరంగు సేరిగూననోనే గలిగినట్టయితే దేవతలూ దేవ్యులూ స్వర్గమూ అంతా అబద్ధమే. నక్కయెక్కడ దేవలోకమెక్కడ నసి మనం మొట్టమొదటనే అనుకునిన్నీ బుద్ధి భ్రమించి తుదకు మాయలో పడిపోయినాము. జంబుక శాస్త్రీ! నీవాలోచించిన వుపాయమేమో కొంచెంచెపునూ.

జంబు—మరేమీ లేదు. ఇప్పుడు రెండుపనులు జరగవలెను. మొట్టమొదట నీలవర్ణ నీలికూచలో కేశడంచేత వచ్చిందేకాని స్వర్గలోకంలోకి దేవతలు నీసుకు వెళ్ళి యిచ్చిందికాదని సింహశార్దూలాదుల కన్నిటికి నమ్మకంగా తెలియవలెను. రెండోది సింహాసనం రావటంచేత మునుపువున్న నక్కగుణాలుతప్ప కొత్తమహిమయే మీరన్నట్టు వాటికన్నటికీ బోధపడవలెను.

సార—మొదటి సంగతి యెవరిచేతనయినా చెప్పించవచ్చును గాని కొత్తగా మహిమవచ్చిందీ రానిదీ దృష్టాంతపూర్వకంగా యెట్లా చెప్పగలము? ఆపనిమాత్రం సాధ్యంకాదు.

జంబు—సాధ్యంకాకేమి? ప్రయత్నంచేస్తే అన్నీ సాధ్యం అవుతవి. ఈ మంత్రాంగమంతా నాకు వదిలిపెట్టండి. యెంతటి అసాధ్య కార్యమయినా నేను విశ్వప్రయత్నంచేసి సాధిస్తాను. దానికి నాకు వకపుపాయం తోస్తూవున్నది.

సార—ఏమిటో యేమిటో వేగిరంచెప్పు విన్నవాకా నా మనస్సు యేమీ తోచకుండా తొందరపడుతూవున్నది.

జంబు—అదియేమీ గొప్ప కార్యంకాదు. ఆపనినాచేతిలోనే వున్నది. సింహాలూ శార్దూలాలూ అన్నీవచ్చి కొలువుచేస్తూ నభ

తీర్చివున్న కాలంలో నేను యెదురుగా కూర్చుండి కుయ్యడానికి ఆరంభిస్తే స్వభావము యెప్పటికీ మారదుగనక నాతో సృగాల మహారాజుకూడా అనున్నాడు. అప్పుడు సింహాసన మొదలయినవానికి యిది వెనుకటి నక్కే అని దీనివద్ద విశేష మేమీలేదని తెలియక పోదు. తెలిసిన తరువాత అటువంటి వుత్తనుచ్యుగాలు వక్కదినం సేవచెయ్యడానికి వప్పకోవు.

గ్రామ—ఇది మహాబాగావున్నది. ఇంతకంటే మంచిపుషాయం లోకంలో యెక్కడావుండదు. దీన్ని అప్పుకుండా యీరాత్రి ప్రయోగించవలెను. వేళుదామురండి.

సార—ఈపుషాయం సర్వోత్తమంగా వున్నది.

శుభ—ఇది ఉత్తమమైన పుషాయం. ఆలస్యం అమృతం విషం అన్నాడు గనుక మన గ్రామసింహదాసుగాడు చెప్పినట్టుగా యీ సాయంకాలమే యీపుషాయం ప్రయోగించవలెను.

జంబు—శుభశ్రుతి వున్నది. అన్నాడు. అలాగేచేతామురండి.

(అందఱు నిద్రస్కమించుచున్నాడు)

౯. రంగము—సృగాల మహారాజుసభ

[సృగాల మహారాజును, సింహపార్వధాముడును, వ్యాఘ్రేశ్వర రావును, శునకాచార్యుని, జంబుకేశ్వర శాస్త్రియు, గ్రామసింహదాసును ప్రవేశింపఁచున్నాడు]

సృగా—తీగుభిక్షకా వ్యభామురాజా! కుమ్మర సోమయాజుల దుర్మరణవార్త వినడంచేత నాకు యునిషం సభచెయ్యడానికి యెంతమాత్రమూ మనస్కరించకుండా వున్నది. అతడు మహాసత్య గుంధుడు. న్యాయమార్గావలంబుడు; లోకోపకారి; పరదారు ధర్మ

పేక్ష లేనివాడు. అటువంటి పరమ సుహృత్తుపోయిన తరువాతకూడా నాప్రాణాలు పోనందుకు నాకెంతో విచారంగావున్నది.

వ్యాఘ్రే—మీ రాజ్యే విచారించవలసినపని లేదు. లోకంలో యెవరికీ దేహం స్థిరంకాదు. మీకు సిద్ధసంకల్పాలు, అటువంటి పరమసుహృత్తు పోయిన తరువాత ఎలా లోకంలో వుండడానికి మీకు నిజంగానే యిష్టం లేకపోయినట్లయితే మీకోరిక శీఘ్రం గానే సిద్ధిస్తుంది. మీకు దేవతల అనుగ్రహంకూడా చాలావున్నది గదా? మిమ్మల్ని తమలోకానికి తీసుకుని వెళ్ళిరా?

సృగా—(తనలో) ఈ వ్యాఘ్రేశ్వరుడి మాటలుచూస్తే యేదోవిధంగావున్నవి. యెవరయినా దుర్మార్గులువెళ్ళి మనమీద చాడీలు చెప్పి అతని మనస్సు విరగం చేసివుండరుగదా? రాత్రివిద్ర పోతూవుండగా కుర్కుర సోమయాజులను చంపించిన మాట యెవ రయినా చెప్పియుందురా? నేను నీలిగూనలోపడి రాజ్యంసంపాదించు కొన్నమాట చెప్పియుందురా? ఏమిచెప్పినాసరే. నాబుద్ధిబలంచేత శత్రువుల కుట్రలన్నీ సూర్యుడు మంచును విడకొట్టినట్లు విడకొట్టి వేసి తిరిగివాళ్ళకే యేవోతంటాలు తెస్తాడు. న్యాయంగా వెళ్లే వాళ్ళకు వక్కటేమార్గం కాని నాకులక్షమార్గాలు వున్నవి. (బిగ్గ రగా) వ్యాఘ్రేశ్వరుడు గారూ! మీరు సెలవిచ్చినమాట సత్యం. నాకు దేవతల అనుగ్రహం పరిపూర్ణంగా వున్నది. వారికటాక్షం నామీద పూర్ణంగావున్న సమయంలో నే నామిత్రులకూ ఆశ్రితు లకూ యేదో ప్రపకార్థం చేస్తాను. నేనుచేసేది క్రియచేత కనపరచ వలసిందే కాని మాటలచేత కనపరచకూడదు. ఇప్పుడు మంచి తరుణం తటస్థించినది గనుక కుర్కుర సోమయాజులకు దేవేంద్రు డితో చెప్పి మహాయజ్ఞాలుచేసిన సోమయాజులకు సమేతూ దుర్లభ మయిన స్వర్గలోక వాసం శాశ్వతంగా యిప్పిస్తాను. కుర్కుర సోమ

యాజుల మరణంమూలంగా నాకనోటికి మెతుకులుపోలేదు. మన స్సోలో యేమో పిచ్చియై తీనట్టన్నది. నేటికి సభచాలింతాము.

వ్యాఘ్రే—జేవర వారిమాటలుచూస్తే నేడు తమరు కుక్కుర సోమయాజులకోసం స్వర్గలోకానికి విజయం చేసేట్టువున్నది. ఇది వరకే చాలాకాలం కిందటనే మాకందరికీకూడా జేవతాసందర్శనం చేయిస్తామని వాగ్దానంచేసివున్నారు. ఇప్పుడయినా చేయిస్తారా?

సృగా—ఇటువంటి విచారసమయంలో అటువంటి కోరిక కోరడం న్యాయంకాదు. కావలిస్తే మీకు మరివకప్పుడు జేవతా సందర్శనం చేయిస్తాను.

వ్యాఘ్రే—అలాగయితే యిప్పుడు మీరువక్కరే స్వర్గ లోకానికి విజయం చేస్తారా? మీప్రధానమంత్రి గారినికూడా తీసు కునివెళుతారా? వెనుకటివలెకాకుండా యిప్పుడు మీరు రాజవేషం తో స్వర్గలోకానికి వెళుతూ వున్నారు గనుక మంత్రిసహితంగా వెళితే యెక్కువమర్యాదగా వుంటుంది.

జంబు—నేనా? నేనా? నేనీయనతో స్వర్గానికి వెళ్ళను. ఈ లోకంలోనే వుంటాను.

వ్యాఘ్రే—ఇప్పుడు నిన్నెవ్వరు స్వర్గలోకానికి తీసుకుని వెళుతామన్నాడు?

జంబు—ఇప్పుడు మీరు సృగాల మహారాజగారిని ప్రధాన మంత్రితోకూడా స్వర్గలోకానికి వెళ్ళమన్నారు. నేను ప్రధాన మంత్రిని గనుక నేనురానన్నాను.

సృగా—నీవు ప్రధాన మంత్రివిగావు, యేమంత్రివీగావు. సింహసార్వభౌము లంతటిపాడు ప్రధాన మంత్రిలయి యెదుట కూర్చుండి వుండగా నలుగురిలోనూ సిగ్గులేకుండా ప్రధానమంత్రిని లేచి వెళ్ళడానికి నీకునోరుయెట్లా వచ్చిందిరా? మాట్లాడకకూర్చో.

జంబు—మీరు యిదివరదాకా నేనే ప్రధాన మంత్రినని నాతో చెవుతూ శునకాచార్యులూ మొదలయినవారందరి ముందరనూ నాకు మంత్రిత్వం యివ్వలేదా?

సృగా—ఓరినిర్భాగ్యుడా! అదంతా నీవునిజమే అనుకున్నావా దేమిటి? నాకు మంత్రిత్వం కావలెనని నీవు అంటూవుంటే నీతెలివి తక్కువచూచి నన్ను సంతోషపెట్టడానికి పూరికే వేళాకోళానికి నీకు మంత్రిత్వం యిచ్చినానంటే అదీ నీవునిజంగానే నమ్ముతూ వున్నావా? లోకంలో యెంతటిపిచ్చివాళ్ళయినా వుంటారు.

శున—అలాగయితే ఈర్ష్యుర సోమయాజులుగారికి సేనాధి పత్యమూ, మాకందరికీ సభికత్వమూ, యిచ్చినమాటకూడా అబద్ధమేనా?

సృగా—అంతాఅబద్ధమే. ఇదంతా కేవలనాటకము. మీ పరువుకు నిజంగా మీరావుద్యోగాలకు తగుదుమే అనుకున్నారా? పూరికే ప్రోద్బుధ్ధిపోవడానికి యెవరూ లేనప్పుడు మిమ్మలినందరినీపిలిచి వకడు మంత్రిఅనిన్నీ, వకడు సేనాధిపతి అనిన్నీ కొందరు సభికుల నిన్నీ పేర్లుపెట్టి బొమ్మలాటలాగు ఆడిస్తూవుంటే, ఆవినోదం అంతా నిజమేనని మీరుమాత్రం నమ్మినారా? నాటకంకూడా నిజమనినమ్మే బుద్ధిహీనులు లోకంలో యెవరయినా వుంటారా?

గ్రామ—మేము మంత్రులుకావడం మొదలయినదంతా నాటకమయితే మీరు రాజుకావడంమాత్రం నాటకంకాదా? నాటకంలో వక వేషం అబద్ధమయితే వక వేషంమాత్రం నిజమవుతుందా? అయితే అంతా అబద్ధమేకావలెను.

సృగా—మీబంధువుడయిన ఈర్ష్యుర సోమయాజులు పోవడముచేత మీకందరికీ మతిపోయి పిచ్చిమాటలంటూ వున్నాడు. మీరు యిప్పుడు యిళ్ళకుపోండి తరువాతవచ్చి మాట్లాడుదుకుగాని.

నేను గనుక మీపిచ్చిమాటలకు శహించినానుగాని మీరు ఈవొట్టు తెలియకుండావున్న స్థితిలో సింహసార్వభౌముడూ మొదలయిన వారిని యేమయినా అగ్నారంభే ప్రాణాలమీడికివస్తుంది. వేగిరం వెళ్ళండి.

గ్రామ—మమ్మలిని అడమోనపరచిన తరువాత మీగుట్టు మేముమాత్రం బయటపెట్టినా? నీలిగూన — నాకెందుకు? నేను చెప్పను.

సింహ—నీలిగూనచే మిటి? హోమిటో చెప్పచెప్ప.

గ్రామ—నాకెందుకు నేనుచెప్పను. నిజమో అబద్ధమో అది నేను విన్నమాటగాని చూచినమాటకాదు.

వ్యాక్రమే—(రహస్యముగా సింహసార్వభౌమునితో) నాతో కళ్ళారాచూచిన ముసలినక్క వకటి యీ సృగాలాధముడు రాత్రి యెవళ్ళ గుడిసెలోనో దూరడంచేత వాళ్ళు తరుముకునివస్తే ప్యాన్టోరీ నీలిగూనలో పడ్డాడనిన్నీ అంగుచేత వంటికి రంగుపట్టుకుంటే స్వర్గానికి దేవతలు తన్ను తీసుకునివెళ్ళి అభిషేకం చేసినారని వేషం వేసి మననందరినీ మోసంచేసినాడనిన్నీ, చెప్పినది. నాకంగుమీద మహాకోపంవచ్చి వీడితాళం పట్టించామనే యిప్పుడువచ్చినాను.

సింహ—(రహస్యముగా వ్యాక్రమేశ్వరునితో) నీవుతొందర పడబోకు నిలకడమీద నిజం బయలపడకపోదు. మనంచేసే కార్యం నిదానించి మరీచెయ్యవలెను.

సృగా—ఓసింహసార్వభౌమా! చిత్తగించినారా? వీళ్ళంతా కేటిదినం యేదో కుట్రపన్ని ఆలోచించుకొని వచ్చినారు. దుర్గాదులు వీర్వలేనితనంచేత యేమిచేసిరా మీవంటిసన్తాడులు వాళ్ళమాటలు నమ్మరు. కుర్కుర సోమయాజుల మరణవార్త విన్నప్పటినుంచీ నా మనస్సు నిప్పులలో పొర్లించినట్టు మండితూవున్నది. హత్యచేసిన

కూర్చుంటు పట్టకొవడానికి నాశాయశక్తిలా ప్రయత్నంచేస్తూ వున్నాను. నాకుకొంత రూఢిసమాచారమే తెలిసింది. దాచడం యెందుకు? ఇప్పుడు మీయెదుట చే చెప్పి వేస్తాను. ఆహార్యచేసినవాడు యీగ్రామసింహుడనట. జంబుకేశ్వరశాస్త్రి, శునకాచార్యులు, మొదలయిన దుస్తులందరూ, కమ్మకదాల్లట. అన్నీ రేపు వెలుస్తవి. రేపు మీయెదుటనే సాక్షివిమర్శ చేయిస్తాను.

జంబు—(తనలో) ఓరిపాపాత్ముడా! యెంతటియెత్తు యెత్తి నావురా? ఈరోజంతాపనిచేసి వీడు లంచాలిచ్చి బెడరించి వున్నాగా లిప్పిస్తానని ఆశపెట్టి మాయమాటలుచెప్పి మోసంచేసి కాళ్ళపట్టు కుని బతిమాలుకుని కావలసినంతమందిని దొంగసాక్షులను కుదురు స్తాడు. ఈలోగానేమనం వీడిగుట్టు బయలపెట్టకపోతే రేపు మన ప్రాణాలు దక్కవు. (బిగ్గరగా) ఇందులోనేను యేదోషమూయెర గను. ఈయనను దేవతలు తీసుకుని వెళ్ళలేదనినీ, నీలిగూసలోపడితే యీరంగు పట్టుకున్నదనినీ, సొదలోవుండిచూచిన నాబంధువుడు చెపితే యెరక్కపోయి వీరితో అన్నాను. ఆమాటలు రాజుగారికి యెలాగోతెలిసి నామీద పగపట్టినాడు. ఈయన నాకు మంత్రిత్యం యిచ్చినాననిచెప్పి సింహుల భార్యలనూ వ్యాఘ్రుల భార్యలనూ తీసుకురమ్మంటే నాచేత కాదన్నానని యీయనకు నామీద లోపల ఆగ్రహమండి.

సృగా—ఈతుచ్చుడుపేలే ప్రేలాపన పెద్దమనుష్యులు మీ రంతా వింటూవున్నారా? తనకుతంత్రం బయలపడ్డదని వీడు యివన్నీ కల్పించినాడు. యీ కుక్కలూ నక్కలూ కూసుకుంటే పెద్దమనుష్యులు యెవరయినా నమ్ముతారా? నావంటి ఘరానాగల వారున్న గొప్పదర్జాలో వున్నవారున్నా యిటువంటి తుచ్చపు ఘనులు చేశారంటే యెవరునమ్ముతాడు?

వ్యాఘ్రే—(తనలో) వీడిమాటలుచూస్తే నాకునొళ్ళు
నుండుకుని వస్తూవున్నది. వీడిగొంతుక కాయ కొరికిపార వేస్తాను.
వీడికి నిలువల్లా అబద్ధమే. వీడు మొదటినుంచి మోసాలచేతనే
జీవిస్తూ యిప్పుడు యీస్థితికివచ్చినాడు. దుర్మార్గం యెల్లకాలమూ
సాగనియ్యకూడదు. మృగరాజంతటివాడికికూడా వీడివంచనవల్ల
నక్కపోతుకు నేవచెయ్యవలసిన అవస్థవచ్చింది! (బిగ్గరగా) ఓసృ
గాలరాజా! నిన్ను దేవతలు స్వర్గానికి తీసుకుని వెళ్ళినమాట నీవు
రుజువుపరచవలెను. లేకపోతే నీరాజ్యం పోవడమేకాకుండా యింత
మందిని మోసంచేసినందుకు నీకు తగిన శిక్షకూడాచేస్తాము.

సృగా—ఆమాటన్నాడు బాగావున్నది. అదెంతసేపు? నిజ
మయిన సంగతి నిముషంలో స్థాపనచేసుకుంటాను. రేపటిదాకా
వాయిదాయిస్తే ముప్పుయిమాడుకోట్ల దేవతలనూ మీయెదుట
నిలువబెట్టి వారిచేత మీకు సత్యంయిప్పిస్తాను. (తనలో) ఈగండం
యిప్పుడు తప్పిపోతే యీరాత్రియెక్కడికై నా పారిపోతాను. బుద్ధి
మంతుడికి యెక్కడకు వెళ్ళినా లోపంవుండదు. పేరుమార్చి కొత్త
వేషంవేస్తే మళ్ళీ కావలసినంతమందిని మోసం చెయ్యవచ్చును.

వ్యాఘ్రే—అలాగయితే రేపటిదాకా నిన్ను విడువకుండా
మేమందరమూ నీవద్దనేవుంటాము. దేవతలను పిలిపించు.

సృగా—మీరు యిప్పుడు మీయిళ్ళకు వెళ్ళి యీరాత్రి
సుఖంగా నిద్రపోయి తెల్లవారినతరువాతరండి. మీరువచ్చేలోగా
దేవతలనందరినీ యిక్కడ సిద్ధముగావుంచుతాను. నాయందు మీకీ
అపనమ్మకంయెందుక? నేను జిహ్వాపడిపోయినా, అబద్ధమాడుతా
నండీ? దేవతలు రాకపోతే నామహిమలు మీకు ప్రత్యక్షంగా కన
పడడంలేదండీ? దేవతానుగ్రహంలేని వట్టినక్కకు యిటువంటి
తేజస్సు వస్తుందంటే యెవరయినా నమ్మతగివుంటుందా? దేవతా

ప్రసాదంచేత నాకు వెనుకటి నక్కగుణాలన్నీపోయి నిజమయిన మృగరాజు లక్షణాలన్నీ వచ్చినవి. ఈసత్యం అనుభవంచేత మీకే తెలుస్తుంది. నాకిప్పుడు సెలవియ్యండి. ఈరాత్రి యింద్రమంత్రిం పురశ్చరణచేసి తెల్లవారేటప్పటికి దేవతలనందరినీ మీకు దాసులను చేసి మీగుమ్మాల యెదుట నిలువపెడుతాను. మంత్రిజపానికి రహస్యస్థలం కావలెను.

గ్రామ—(రహస్యముగా) జంబుకేశ్వరశాస్త్రి! వీడెమో తన వెనుకటి నక్కగుణాలన్నీ పోయినవంటూవున్నాడు. ఇదేసమయం నీవు వెనుక చెప్పినట్టుగా వాడి కేసితిరిగి కుయ్యజానికారంభించు.

జంబు—(రహస్యముగా) ఇదుగో నేమాటిప్రియత్నంలోనే వున్నాను. వీడు యెలాగయినా నూయనూటలు చెప్పి యీరాత్రి తప్పించుకుని పారిపోవడానికిచూస్తూయున్నాడు. నేను పోనిస్తానా? నాశక్తి చూడు. (అని మోరయెత్తి సృగాలమహారాజువంక తిరిగి కూయ నారంభించుచున్నాడు.)

సృగా—(తనలో) ఇప్పుడెన్నిమాటలూ చెప్పినా నాకు జాతి స్వభావం మళ్ళించుకోవడానికి శక్యంకాకుండావున్నది! (అని జంబు కేశ్వరశాస్త్రి కభిముఖుడై బిగ్గరగా కూయుచున్నాడు)

వ్యాఘ్రే—ఇప్పుడు యెన్నిబడాయలు కొట్టినా వీనినక్క చేష్టలు విడువనందుకు యిదే నిదగ్గనముగావున్నది. ఇఖనేను దీని మీదికి దుమికిచంపుతాను.

గ్రామ—కునకాచాద్యలూ! వ్యాఘ్రేశ్వరుడు నోరు తెరుచుకొని సృగాలమహారాజుమీదికి యెలాగు దూకడానికి ప్రియత్నం చేస్తూవున్నాడో చూడు.

శున—అయిపోయింది. సృగాలమహారాజుతని నోట్లోపడ్డాడు. తలవేరుగానూ మొండెం వేరుగానూ పడిపోయినవి.

వ్యాఘ్రే—ఓసింహసార్వభౌమా ! మనము శత్రుసంహారముచేసి యికముందు యిటువంటిమోసం యెవ్వరూ చెయ్యకుండా అందరికి బుద్ధివచ్చేటట్లు చేసినాము. వెళుదామురండి.

(అందఱు నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

సంహారము.

